

ta▼ernaküler

KAHRAMANMARAS MİMARLAR ODASI SÜRELİ YAYINI

OCAK • ŞUBAT • MART SAYI:8

Kentler
Alzheimer
olabilir mi?

Kentsel hafıza mekanı

OCAK • ŞUBAT • MART 2022

SAYI • 8

tavernaküler

MİMARLAR ODASI KAHRAMANMARAŞ ŞUBESİ

Tarafından Üç Ayda Bir Yayınlanır.

YAYINLAYAN

Mimarlar Odası Kahramanmaraş Şubesi Adına Yayın Komitesi

İMTİYAZ SAHİBİ

TMMOB Mimarlar Odası Kahramanmaraş Şubesi Adına Sahibi
Yunus Emre KAÇAMAZ

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ

Dilara YÖNDER BALTACI

HALKLA İLİŞKİLER

Emine Nur UZDİL

DİZGİ & GRAFİK TASARIM

MT Medya Promotion

REKLAM YÖNETİCİSİ

Nilüfer CANBOLAT

KAPAK TASARIMI

Mehmet Ali TURUNÇ'a aittir.

t: 0344 223 04 45

f: 0344 223 04 46

e: kmaras@mo.org.tr

Görüş ve yazılarınızı
bizimle paylaşmak için
tavernaküler@gmail.com

BASKI TARİHİ 2022

Hayrullah Mh.

Sandalzade Blv.

No: 13 Onikişubat

KAHRAMANMARAŞ

İÇİN
DE
KİLER

ta▼ernaküler

KAHRAMANMARAŞ MİMARLAR ODASI SÜRELİ YAYINI

› 05

Editörden
Merhaba
Dilara YÖNDER
BALTACI

› 06-07

Kent Belleği ve
yaşanmışlıklar
Yunus Emre KAÇAMAZ

› 08-13

Açık mektup
Ahmet GEBEL

› 14-17

Kent Estetiği ve
kent kimliğinin
oluşumu
Nilüfer CANBOLAT

› 18-25

Tarihine sahip çıkan
şehir Konya
Söyleşi

› 26-27

İKK'nın kentlerdeki
hayati önemi
Mustafa AKYOL

› 28-31

Serdar YAKAR
kentsel bellek
üzerine
Söyleşi

› 32-33

"ben"liğimiz
nerede saklı
mehmet raşit
küçükkürtül

› 34-35

Hangi Maraş?
Emine Nur UZDİL

› 36-41

Volkan DALYAN
Hasancıklı mezarlığı
üzerine
Söyleşi

› 42-43

Genç Mimarlar
Soruşturma

› 44-47

Sarı Bina
Emine ÇİÇEK

› 48-51

Bir Yapı Bir Mimar
Kanyon AVM
Merve ZENGİN

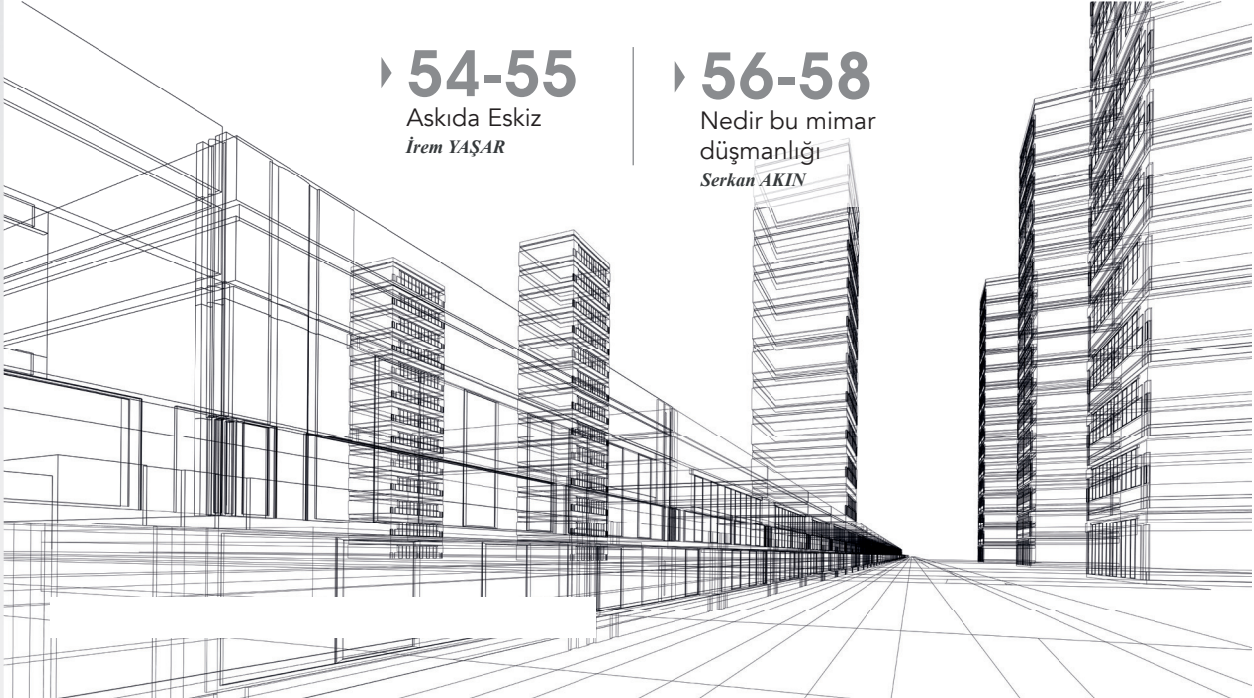
› 52-53

Sanal evren
ve Mimarlık
Mehmet Ali
TURUNÇ

› 54-55

Askıda Eskiz
İrem YAŞAR

› 56-58

Nedir bu mimar
düşmanlığı
Serkan AKIN

Necip Fazıl
Kültür Merkezi

YIKILACAK

Cınaraltı
Tesisleri

YIKILACAK

YIKILACAK

Kültür Park

Valilik

YIKILACAK

SIRADA
NERESİ
VAR?

Tarım İl
Müdürlüğü

YIKILIYOR

12 Şubat
Stadyumu

İl Özel İdare
İş Merkezi

YIKILIYOR

Adliye

YIKILDI

Hanefi Mahççek
Stadyumu

YIKILDI

Editörden Merhaba

Dilara YÖNDER BALTACI
Mimar

Yaşadığımız kentler zamanla tıpkı bizler gibi büyüyen ve gelişen canlı yapılardır. Peki bu gelişim sırasında kentsel belleğimizi ne derece koruyabilmekteyiz?

İşte bu sorunun cevabını aradığımız bir sayıyla sizlerle.

Değişim ve gelişim adına atılan adımların bizi paradoksal biçimde aynılaştırmaya ittiği günümüz kentlerinde, kent belleğinin korunması büyük bir sorun olarak karşımıza gelmektedir. Yaşadığımız kent Kahramanmaraş özelinde düşünürsek, büyürken nasıl aynılaştığını ve kimliğini kaybettiğini net bir şekilde görebilmekteyiz. Batıya doğru büyüyen şehrimizde birbirinin neredeyse aynı konut yapıları giderek daha ruhsuzlaşan ve toplu konutları andıran mahalleler. Yaşadığı şehrin kimliğine aidiyeti sorgulanmamış hazır projelerle inşa edilmiş kamu binaları bizi giderek kimliğimizden koparmaktadır.

Gelişen kent bizi yeterince kimliğinizden uzaklaştırmıyormuş gibi hali hazırda kent hafızamızın önemli öğeleri birer birer yok edilerek tepeden inme, şehir insanıyla hiçbir bağı olmayan projelerle yerleri doldurulmaya çalışılmaktadır. Peki bu çabanın nafia bir çaba olduğunu ve yaşadığımız bu kadim kente bir ihanet olduğunu neden göremiyoruz. Bu noktada yöneticilerimizin kendini sorgulaması gerektiğini düşünüyorum. Bu güzel kentin yaptım oldu projelere değil ortak akıl çerçevesinde bu şehirde yetişmiş kültürüne, geleneklerine ve en önemlisi kentsel belleğine hakim kişilerin bir araya gelerek geliştirdiği projelere ihtiyacı var.

Bu sayımızda kent belleğimizi ne derece koruyabildiğimizi ve kent gelişim süreçlerini inceledik. Şehrimizin ortak akla olan ihtiyacına dikkat çekmeye çalıştık. Yaşadığımız kentleri alzheimer olmaktan kurtarabilmek yine bizlerin elinde.

Keyifli okumalar dilerim.

KENT BELLEĞİ VE YAŞANMIŞLIKLAR

Yunus Emre KAÇAMAZ

TMMOB Mimarlar Odası
Kahramanmaraş Şube Başkanı

Merhabalar Tavernaküler ailesi; geçen sayımızda serbest çalışan mimarlar, yeni mezun mimarlar, mimarlık mesleğindeki problemler ve TMMOB'un izlediği politikaların sorun ve çözümüne yönelik düşüncelerimizi paylaşmıştık. Bu yazımızda ise kentsel hafıza ve kentsel bellek ile ilgili görüşlerimizi paylaşacağız.

Kentsel bellek zaman ve mekan anlamında tarih-

sel süreçte yaşanan değişimlerin ve dönüşümlerin, kente dair algıların kent yaşayanları üzerinde bıraktığı izlerdir. Kentlerin yaşamında ve gelişmesinde bu izler kent gelişimini etkiler, kent de yaşayanlar üzerinde izler bırakarak kent belleğini oluşturur. Kentler yaşayan organizmalardır. Aldo Rossi "Şehrin mimarisi" kitabında kentlerinde zaman içerisinde büyüyen bir bilinç ve hafıza edindiğini aktarmaktadır.

Değişen, gelişen ve dijitalleşmesin çok hızlı yayıldığı günümüzde kentsel mekân hafızasını korumak, gelecek nesillere aktarmak için şehrin kimliği ve dili olmuş bu mekân ve yapıları korumak çok önemlidir. Kentlerimiz de maalesef kentsel mekân hafızasının önemi yeteri kadar bilinmemektedir. Öncelikle, kentlerin neden bu denli hızlı değiştiği üzerine düşünmek, bunun için de kenti nasıl kavradığımızı sorgulamak gerekiyor

Bunun başlıca nedenleri;

1

Kentler de plansız/imarsız yapılaşma

2

İmar planlarının hazırlanırken uzun vadeli ve sürdürülebilir şekilde hazırlanmaması.

3

İmar planları hazırlanırken dışardan ve dolaylı olarak işinde uzman olmayan insanların müdahil olması.

4

Köyden kente göçün ve kentlerin nüfusunun orantısız artması.

5

Kentlinin mekansal pratiklerinin değişmesi.

Tüm gelişmiş canlılar gibi kentlerinde beyni ve belleği vardır, bu bellekten yararlanma düzeyi kentlerin gelişim biçimini derinden etkiler. Kentlerin yöneticileri, idarecileri, kenti çekip çevirenler kentin belleğine zaman zaman müdahale ederler. Bu müdahaleler o kadar sert ve hızlı yapılırki kimi bilgiler bellekten tamamen silinir. Kent belleğine geçmişten kopuk yeni düzenlemeler yapılmamalıdır, kent geçmişinden koparılmamalıdır aksi takdirde kentte ciddi bellek yitilmesine yol açar.

Kentsel bellek kentin oluşumu ve sürdürülebilir olmasındaki rolü ile önemlidir. Kent yaşayanının toplumsal yaşamla kurduğu ilişki ile şekillenen kentsel mekân, kentlilerin belleğinde, fiziksel bir mekan olmanın ötesinde, yaşamın bir parçası olarak anlam taşımakta ve hatırlanmaktadır. Kentsel yaşam pratikleri içinde, ilişkisel olarak üretilmiş, kentlilerin belleğinde yer etmiş, kimi toplumsal olaylar ile bütünleşmiş, kimi zaman bir yerin kimliği, simgesi olmuş o kentin planlaması için bir çıkış noktası olabilecektir.

Kentin yöneticileri kentsel bellek/hafıza konusunda daha duyarlı ve özverili olup çoğulcu ve kentliyi özne alan bir tutum sergilemelidir. Aksi takdirde kentsel belleğimiz hızlı bir şekilde değişip kaybolacaktır.

Büyükşehir Belediye Başkanı Hayrettin GÜNGÖR Bey'e

AÇIK MEKTUP

Ahmet GEBEL

Mimar

*Önce selam ve
hürmetlerimi
sunar hayırlı
başarılar dilerim.*

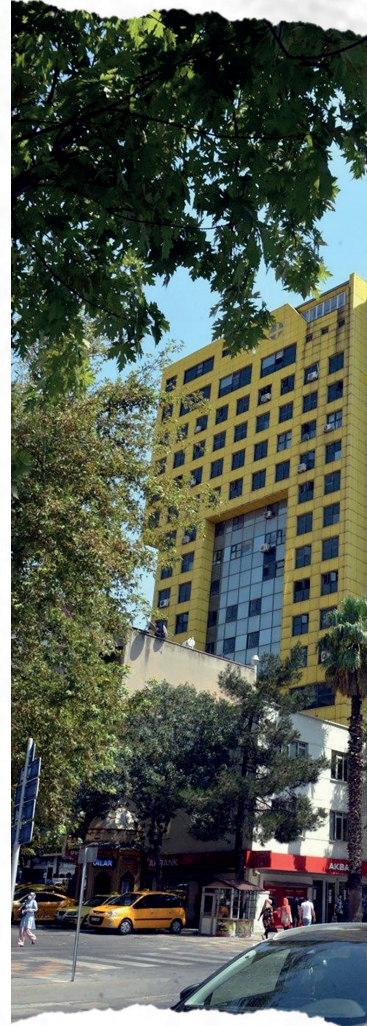
Basından ve beyanlarınızdan takip ettiğimiz üzere Trabzon Caddesi ve valilik çevresinde bir dönüşüm çalışması yürütüyorsunuz. Bu kapsamda valilik, özel idare binası, eski adliye, özel mülkiyetteki işyeri konut banka ve otelleri yıkmayı planlıyorsunuz.

İlk hedef özel idare binasını seçmişsiniz. Ucube olarak görüyor, görece dünyanın en çirkin, en saçma binasından kurtulmak istiyorsunuz.

Sayın başkan, özel idare binasına saçma diyenlerin çoğu, emin olun bir kez içini gezmemiştir. Somut gerekçeleri yoktur. Mimari okur yazarlıkları da yoktur.

Çevresiyle uyumsuz dersiniz tamam. İşletmesi zor denirse anlarız. Şehrin iş alışveriş alışkanlıklarına uymuyor derlerse hak veririm. Ama tutturmuşsunuz saçma... tutturmuşlar çirkin... Hadi güzel bina gösterin o zaman. Var mı Maraş'ta güzel bir apartman... Ya da estetik bir okul binası...

Sayın başkan; mimari anlamda ülkenin en fakir şehriyiz. Sabah erken kalkan müteahhitliğe koşuyor. Konut tipolojimiz K1 on katlı çift dairesi simetrik apartmanlar olmuş. Her zemin de, her eğimde, ana yolda dar sokakta, doğuda da, batıda da kopyalayıp kopyalayıp yapıştırmışlar. Bir ilçemiz -Oniki Şubat- tek tip apartmanlarla dolarken kimsenin sesi çıkmamış. Şimdilerde neymiş efendim... Özel idare binası saçmamış...

Sayın başkan; altının kıymetini sarraf bilir. Özel idare binası birtakım problemleri olsa da, yapıldığı dönem için ilklerin binasıdır. 1994'te hizmete açıldığından bu yana, ciddi bir bakım onarım görmeden bugüne gelmiştir. O dönemin çok üzerinde teknoloji ve yapım teknikleri ile inşa edilmiştir. Kazık temel üzerine yükselmektedir. Bina içi rampalarla ilk kapalı otopark buradadır. İlk dört

katı çarşı katı olup iç avlu etrafında sıralanan dükkanlardan oluşur. Çarşı katlar arasında şehrin ilk yürüyen merdivenleri çalışır. Zemin kattaki avlu, galeri boşluğu olarak çatıya kadar devam eder. İç cephedeki fûme Alüminyum cephesiyle, giydirme cephesi olan ilk yapıdır. Çatısı uzay kafes sisteminin şehirdeki ilk uygulamasıdır.

İç avlu ve atriyumdan dolayı yapıldığı yıllardaki diğer yüksek binalardan ayrılır. Orta katlardaki açıklıkta atriyuma bakan iç cephe, bir anda dış cephe olur. Koridorlar doğal ışık alır, Birçokları orta katlardaki kolonlu açıklığın o katlardaki işyerlerine Trabzon caddesinde cephe verdiğini bilmez.

Bu saydığım hususiyetlerin ilk kez 1989 yılında Bakırköy Galeria AVM de biraraya geldiğini söylersem tarihsel süreç daha iyi anlaşılır.

Sayın başkan; saçma bina arıyorsanız ilk önce, Rize'deki çay bardağı anıtına, Mersin'deki gemi şeklindeki öğrenci yurduna ya da Aydın belediye binasına bakabilirsiniz. Onlardan sonra yapacağınız değerlendirme daha sağlıklı olacaktır.

Binanın renkleri eleştirilebilir. Kontur ve gabari olarak çevresi ile uyumsuz olabilir. Merkezin dokusuna aykırı olduğunun farkındayız. Tek noktadan konturollu giriş çıkış sağlanamadığından güvenlik zafiyeti vardır. Bunları biliyoruz. Ama bunlardan dolayı yıkılmasını kabul etmiyoruz.

Sayın başkan; o bina 1994 yılında devletin ve milletin zor zamanlarında vucuda getirilmiştir. İyileştirebilecekken yıkmak israftır. Sanıyorum siz ya da ekibiniz özel mülkiyetinizdeki bir binayı silüete uymuyor ya da fonksiyonel değil diye yıkmazsınız.

Çarşıya taze kan getirmek istiyorsanız, özel idarenin arkasındaki binalardan, kaşıdaki vergi dairesinden, Selçuk sitesinden ve diğer pasajlardan başlamalısınız.

Sayın başkan, Özel İdare ve Akbank'ın yerine valilik binası yapma fikri gülünçtür. O alanda ancak muhtarlık olur.TBMM başkanı Mustafa Şentop'un valilik ziyaretine otuz küsür araçla geldiğini ben deniz gözlerimle gördüm.Cumhurbaşkanı geldiğinde oluşan manzarayı hayal edin ve o sembolik valilik makam binası fikrinden vazgeçin.

"Sarı bina" için de kaygılanmayın. Artık alışılmıştır. Şehrin silüetindeki en baskın yapıdır. Maraş a dair tüm görüntülerde vardır. Kale gibi, Abdulhamid Han Camii gibi, Uzunoluk hamamı gibi eski belediye gibi kentsel hafızanın bir parçası olmuştur. Milli bayramlarda kortej önünden geçer. STK lar toplumsal meselelerde özel idarenin merdivenlerinde açıklama yapar. Şehit cenazeleri

Ulu Camiden alınır özel idarenin önünden geçerek Şeyh Adil'e gider. Dondurma alan orda fotoğraf çektirir. Çarşıdaki buluşma noktamızdır. Herkesin "sarı bina"sıdır.

İkonik bir tasarımdır. Dekonstrüktivist çizgiler taşır. İmaj ve pr yatırımı yapılsa Zaha Hadid binaları gibi şöhrete ulaşabilir. Dönüştürülmesi çok ses getirir.Uluslararası bir proje yarışması açarsanız küresel ilgi görür. Seçilen proje uygulansa da mevcut haliyle kalsa da, gündem olur. Reklam olur.Şu hâlde bile Yedikuyular Kayak Merkezi'nden daha çok bilinmektedir.

Sayın başkan, kamu binalarını yıkmak kolaydır. Özel mülkiyette durum değişir. İş yargıya intikal eder, yıllar geçer. Görev süreniz yetmez. Sizden sonraki yönetim sahip lenmezse yıktığınız yerler açık otopark olur.

Sayın başkan; bugün özel idareyi yıkmakla sadece bir bina yıkmıyor, şehrin hafızasından birşeyleri alıp götürüyorsunuz. Eski Belediye binasını yıkıp meydan yapanları, bu şehir iyi anmıyor bilesiniz.

Yerine ne yapacağınızı biran önce açıklayın. Özel idareyi ne uğruna yıkıyorsunuz görelim. Kırk dönümlük alanda düzenleme yapacağınızı söylüyorsunuz. Otuz sekiz dönümde ne yapamıyorsunuz da iki dönümlük özel idareyi istiyorsunuz. Valiliği yıkarak, özel idareyi yıkarak, 50 metre öteye tekrar valilik binası yaparak nasıl bir sonuç hayal ediyorsunuz. Yıkımlara başlamadan projenizi sunun, tartışalım. Saklı gizli yürüttüğünüz sürecin sonu, dünyanın en saçma meydanı olmasın.

Nilüfer CANBOLAT

Mimar

Kent estetiği ve kent kimliğinin oluşumu

Kentleşme ve kent estetiği kavramları insanın imar ettiği yerleşim alanlarında birbirini tamamlayan iki unsurdur. İnsan tarafından doğaya edilen müdahale ile ortaya çıkan, gelişen ve değişen kentler kendi estetik değerlerini sergilemektedir. Bu estetik değerler üzerinden de insanlar kendilerini algılamakta ve benimsemektedir.

Estetik tarihin her döneminde insanları doğrudan ilgilendiren bir kavram olagelmıştır. Sanayileşme, göç, hızlı kentleşme gibi nedenlerin yol açtığı kentsel yaşamdaki olumsuzluklara çözüm arayışı, kentlerde estetik kaygıların arka planda kalmasına ve işlevselliğin önlenmesine yol açmıştır.

Ülkemizde son yarım asırdır gelişme ve kentleşmenin ortaya çıkardığı sonuçlar, kentlerimizde ciddi estetik kaygılar yaratmıştır. Gelişmiş ülkelerde insanların yaşam standartlarını yükseltme adına, çevrelerini estetik hale getirmelerinin aksine kentlerimizde, bir anti estetik durum yaratılmıştır.

Kent estetiği, kentsel tasarım yaklaşımı ve ele

alışı içinde, mimari biçimlenmeyle var olmaktadır. Dolayısıyla "Kent estetiği", kentsel tasarım yoluyla ortaya çıkmalıdır. Ancak böyle bir oluşum içinde, kent estetiğinin yaklaşımının içindeki her şey ile ilgili olarak ve her beşeri olayda var olduğunun farkına varmamız olası olabilecektir. Kent bir kültür mekânıdır. Kentin düzenlenmesi disiplinler arası çerçevede bilim ve sanat dallarıyla buluşan ve gerçek anlamda yaşamla bütünleşen bir ekip çalışması gerektirmektedir. Bu bir kentsel tasarım yaklaşımıdır. Ayrıca kentsel üretim ve tüketim biçiminin yönlendirdiği bu olgunun, kent estetiğine ait sonuç ürün elde etme ve yaratmadaki araçları, teknikleri ve standartları da ancak kentsel tasarım disiplini ile ortaya konabilecektir.

Estetik aynı zamanda sanatsal olandır. Bu yüzden kamu mekânlarının beşeri kılınmasında, kentsel mekânların sanatsal yüzünün yaratılmasında uzmanlaşmış sanatçılara ve mimarlara olanak yaratılmalıdır. Ayrıca kentsel düzenleme kentlinin de içinde olduğu bir düzenleme olmalıdır. Çünkü böyle bir düzenleme ancak, kentlilerle ilişki içinde bir anlam kazanır. Kentsel estetik mutlaka kentsel sanatın günümüzdeki ortaya çıkışı olarak beliren kentsel tasarımla gerçekleştirilmelidir.

Önemi ve değeri konusunda kuşku götürmeyen, ancak kentlerin dönem dönem ihmal ettiği estetik boyut, son zamanlarda yeniden önemsenir, aranır ve sorgulanır olmuştur. Bu bağlamda kentsel estetiğin işlevselliği açısından kullanışlı bir araç olarak uygulanan kent estetik kurullarının ülkemizdeki geçmişi, mevcut uygulamaların başarı ve performansının yaşam kalitesi için beklenen ve istenen etkiyi oluşturduğu söylemek oldukça zordur.

Türkiye’de ilk denemelerine 1950’li yıllarda İstanbul Belediyesi’nde rastladığımız kent estetik kurulu ve benzeri yapılar, 2000’li yıllardan itibaren giderek yaygınlaşmıştır. Yapılacak bir araştırma ile incelenen kurulların çoğunluğunun kâğıt üstünde kurulmakla kaldığı, henüz faaliyete geçmediği ya da

çok sınırlı bir şekilde aktif olduğu görülmektedir.

Bununla birlikte Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi İmar Daire Başkanlığı Kent Estetiği ve Kentsel Dönüşüm Müdürlüğü hâlihazırda kurulmuştur. Ancak yapılan araştırmalarda kent estetiği konusunda il, ilçe ya da bölge bazında konuyu bütünsel bir çerçevede ele alınıp, şehir estetiğini ve ya mimari olarak kent kimliğini güçlendirici herhangi bir çalışma bulunmamaktadır. Büyükşehir Belediyesi kent estetiği konusunda mikro veya makro ölçekte bir projelendirme veya planlama veya plan notu olarak herhangi bir çalışma yapılmadığı için ilçe belediyelerine de bu hususta bir büyükşehir belediyesi tarafından yönlendirici ve koordine edici kural ve kaideler bulunmamaktadır. Bu durumdan ötürü ilçe belediyelerinde kurulması gereken mimari estetik komisyonları kurulması gerekmektedir. Ancak ne yazık ki bu komisyon da bölgesel çapta bir görüntü kirliliğini önleyici, mimari kent kimliği oluşturacak bir konuda karar almamıştır. İlgili kurumlarla yapılan görüşmeler de ise Kent estetiği kurulu ya da mimari estetik komisyonunun alacağı kararların uygulanması konusu yasal olarak dayanaklarının zayıf kalması sebebiyle bu konu üzerinde kendilerinin bir çalışma yapmadıklarını belirtmişlerdir.

Kent estetiği; kent insanının yaşantısına, ruhsal ve sosyal durumuna bağlı olan bir olgudur. Kent estetiğinin sağlanması açısından eğitim düzeyine varana kadar akademik verilere bağlı olarak değerlendirilmeler yapılır. Şehrimizden örnek vermek gerekirse; Onikişubat bölgesinde önceki verilere göre 6044 Yüksek Lisans, 52.016 Lisans Mezunu varken Dulkadiroğlu bölgesinde bu sayı Yüksek Lisans düzeyinde 837 iken Lisans düzeyinde 13.734 olduğu görülmektedir. Bir başka veriye göre Sosyo-Ekonomik Statü seviyesinde değerlendirme yapıldığında Onikişubat bölgesinde A grubunda 13.250 kişi sayısına

ulaşırken, Dulkadiroğlu bölgesinde 2.232 kişi sayısında kalmıştır. Bu bağlamda kent estetiğinin Sosyo-Ekonomik durum ile doğrudan bağlantılı olduğu net bir şekilde ifade edilebilir. Şehrimizin gerek eğitim durumu gerekse Sosyo-Ekonomik durumu değerlendirildiğinde Kent Estetiğinin ihtiyaç olduğu halde temelini oluşturulmadığı bir kavram olarak atıl kalmıştır. Uygulanabilirliği açısından alt yapı ve idarenin kurulması ve halkı ve müteahhitlerin bilgilendirilmesi gerekmektedir. Bu nedenle şehrimizde Kent Estetiği kurulunun kurulması ve alt yapı kurulum işlemlerinin bir an önce tamamlanması, şehrin mimarisi, estetiği ve kent kimliğinin oluşabilmesi için çok elzemdir.

Tüm bu bilgiler ışığında şehrimiz kent estetiği konusuna diğer büyük şehirlere göre çok fazla geride kaldığı ve bu açığın kapatılması için herhangi bir gayretin gösterilmediği anlaşılmıştır. Kahramanmaraş Büyükşehir belediyesi başta olmak üzere; ilçe belediyeleriyle beraber şehrin tarihi süreç içerisinde oluşması gereken kimliğin daha belirgin bir şekilde ortaya çıkarılması, şehrin binalarından kent mobilyalarına, meydanlarından parklarına kadar tüm unsurların estetik açıdan ele alınarak bir düzen ve uyum içerisinde olması kent estetiğinin şehir için ne kadar önemli bir yere sahip olduğunu göstermektedir.

Kentsel Tasarım yaklaşımı içinde, planlama-tasarım bütünlüğü ve sürekliliğinin sağlanması için bir oluşum kentimizde de gerekmektedir. Bu oluşum, kenti yönlendirmede önemli olan tüm girişimleri değerlendirerek pozitif bir ivme kazandıracaktır. Ülkemizin yetiştirdiği büyük bir mimar ve kültür tarihçisi olan Doğan Kuban'ın "uygarlık hayalle gelişir. Estetik de hayallerle oluşur. Devletler de bu uygarlık ve estetik kaygısıyla büyür." Cümlelerini hatırlatmak istiyorum. Kentimizde de kaygılarımız ne yazık ki aynı. Maalesef hayal etmeyi ve estetik kaygıyı unutmuş bir toplumuz. Devletlerin ve toplumların estetik bir kaygı doğrultusunda tasarlanmasıyla büyüyeceği gerçeğini göz önüne almalıyız. Sadece sosyo-ekonomik ve güvenlik yönleri ile değil; kentin ruhu anlamına gelebilecek, tarihi mirası, kültürü, doğal çevresi ve estetik oluşumu ile bir sanat değeri haline getirecek çalışmalar bizim sorumluluğu altındadır.

TMMOB Mimarlar Odası
Konya Şubesi Başkanı
**Dr. Öğr. Üyesi Saadet
Armağan Güleç
KORUMAZ**

TARİHİNE SAHİP ÇIKAN ŞEHİR KONYA

Merhabalar Armağan Hanım, Bültenimizin bu sayısının teması Kentsel Hafıza. Bu çerçevede Konya gibi köklü kentsel hafızaya sahip bir kentte yaşayan bir mimar neleri dert eder?

Bir yerde kentsel bellekten söz edebilmek için toplumun hafızasında kalmış mekanların tespit etmek gerekir. Konya M.Ö. 8000'li yıllara dayanan tarihi geçmişi ile en eski yerleşim yerlerinden biri. Selçuklu'ya başkentlik, Çatalhöyük'ü topraklarından barındıran bir kent. Tarih boyunca Hitit, Frig ve Lidyalılar başta olmak üzere bir çok medeniyete de ev sahipliği yapmış bir kent. Dolayısıyla bu kentte yaşayan bir mimar, tarihi, kentsel dokuyu, o tabakalaşmayı dert edinir. Her dönemin izinin nasıl korunacağını ve gelecek nesillere nasıl aktarılacağını dert edinmeli.

Bugün kentlerimizin çektiği en büyük sıkıntının başında hafıza mekanlarını yitirmeleri ve ayrışmaları geliyor. Kentlerin ekonomik, kültürel, sosyal

ya da teknolojik sebeplerle büyüyüp gelişmesi, kentsel mekanlarda değişimlerin olması kaçınılmazdır. Fakat bu değişim sürecinde kentlerin sahip olduğu zengin doğal ve kültürel mirası korumak, yaşatmak ve gelecek nesillere aktarmak her kentlinin başlıca görevi olmalıdır. Konya kent belleğinde önemli yere sahip başlıca mekanlar var. Alaeddin Bölgesi, Bedesten Bölgesi, Mevlana Bölgesi, Anıt Bölgesi, Meram Bölgesi kentsel hafıza mekanlarının başında geliyor. Fakat bugün de gözlemlediğimiz üzere bu alanlara yapılan müdahaleler sonucu hafıza mekanlarını kaybedebiliyoruz. Ama unutulmamalı ki; bugünün hafıza mekanları geleceğin de hafıza mekanları olacak ve olmalı.

*Mesnevi Sema Gösterisi 2008 yılında
UNESCO İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirasının
Temsili Listesi'nde yer almıştı. Çok derin bir kültürel
birikime sahip bir şehirde yaşıyorsunuz.
Bu kültürel birikimi korumak,
yaşatmak için ne gibi bir çaba göstermek gerekir?*

Bir eğitimci olarak her şeyin başında eğitim olduğuna inanan biriyim. Ülke olarak çok zengin bir mirasa sahip olmamıza rağmen koruma kültürümüz maalesef henüz gelişmiş değil. İnsanlar dedelerinden atalarından kalan evlerini kentsel dönüşümün kendi mahallelerine gelmesi adına, kendi elleriyle yakıp yıkabiliyorlar. Bu sorunla mücadele edebilmek için koruma bilinci ve eğitiminin okul öncesinden itibaren müfredatlara eklenmesi ve bu eğitimin, bilincin çok küçük yaşlarda verilmesi gerekmektedir. İçinde bulunduğumuz iletişim ve teknoloji çağında bu bilincin geliştirilmesi birçok farklı yöntemle başarılabilir. Örneğin Avrupa'da E-twinning eylemi bunun çok güzel bir örneği. Bilgi ve iletişim teknolojileri kullanarak işbirliği yapmaya teşvik etmeyi amaçlayan bir girişim ve eğitim programlarında koruma ve yaşatma ile ilgili çok gelişmiş programları var. Korumak yaşatmak için önce farkında olmak ve bunu yürekten istemek gerekiyor.

Kentsel planlama yapılırken korunması gereken kültür varlıklarının yanlış uygulamalarla kaybedildiği veya çevresinden bağımsız hale getirilip yalnızlaştırıldığı durumlara sıkça şahit oluyoruz. Bir yapıyı tek başına korumaya çalışmak kentsel hafızanın devamlılığını sağlar mı?

Bugün maalesef somut kültürel mirasımız yanlış kullanım, terk edilme, uygulama hataları ya da doğal ve insan eliyle verilmiş zararlardan ötürü ya kaderine terk ediliyor ya da kullanılamaz hale geliyor. Koruma hiçbir zaman tek başına yapılabilen bir eylem değildir. Bir yapı ancak çevresiyle birlikte korunduğunda anlam kazanır ve kentin bir parçası haline gelebilir. Kentsel hafızanın devamlılığı ancak bütüncül bir koruma anlayışı ile sağlanabilir.

Mimarlar Odası şubeleri arasında strateji, uygulama ve yönetim açısından sizce nasıl bir görüş ayrılığı var?

Genel anlamda şubeler arasında strateji, uygulama ve yönetim açısından temelde çok bir fark görmüyorum. Elbette görüş ayrılıkları vardır, ki bu da çok normaldir, fakat esas olan mesleki kaygıdır. Mesleği, mesleğin sorunlarını, eğitimi, denkliği, meslektaş sorunlarını dert edinen yönetimlerimiz var. Önemli olan meslek ve meslektaş sorunlarını kaygı eden yönetim anlayışının genel merkez çatısı altında ortak akıl ile tüm şubelerimiz tarafından yürütülmesidir. Mesleki anlamda doğru olanın, bilimsel veriler ve yasalar çerçevesinde gerektiği şekilde açıklanması ve çözüm önerilerinin sunulması esas olmalıdır.

Bir mimarlar Odası başkanı ve akademisyen olarak Odanın mesleğimizin prestijine sağladığı katkıyı nasıl değerlendiriyorsunuz? Sizce mimarlık mesleğinin hak ettiği değeri kazanabilmesi için Odanın bugünkü stratejisi yeterli mi?

Mimarlar Odası'na bir "Meslek Odası" olarak baktığımızda elbette mesleği daha prestijli kılan, mesleğe katkı koyan bir kuruluş-tan söz edebiliriz. Sonuçta mimarlar Odası 1954 yılında özel bir kanunla kurulmuş, mimarlık meslek pratiğiyle ilgili düzenlemelerin kurallarla belirlendiği, kamu ve toplum yararına çalışan Anayasal bir kuruluştur. Temel amacı ve hedefi de meslek, meslektaş sorunları, kentlerimizde imar ve mimarlık faaliyetleri nedeniyle yaşanan sorunlarla mücadele etmek ve meslek ortamına katkı sunmaktır. Bu konularda özgün diyebileceğimiz bir birikime sahiptir ve tamamen toplum hizmetindedir. Mimarlık mesleğinin gelişmesinde,

eğitimin şekillenmesinde, meslek ortamının yeniden yapılanmasında başrolde-dir. Ama bugün ne Mimarlar Odası ne de mimarlık mesleğinin hak ettiği yerde olduğunu söyleyebiliriz. Bu bizler için önemli bir işaret olmalı. Eğer mesleki alanda hak kayıplarımız, erozyonlarımız varsa bir yerde hata yapılıyor demektir. Bu aynı zamanda bugün izlenen stratejinin yeterli olmadığını ya da değiştirilmesi gerektiğini de göstermektedir. Genel anlamda bugün içinde bulunduğumuz durumda Mimarlar Odası'nın stratejisini değiştirmesi gerektiğini düşünüyorum. Yeni yöntemler, yeni arayışlar, yeni çalışmalar ile kaybedilen her şeyi geri kazanma yoluna gidilmelidir.

Mimarlar olarak 1954 Yılında hazırlanmış bir meslek kanununa sahibiz. Bu meslek kanununun günümüz şartlarında bizi ne kadar temsil edebildiğini düşünüyorsunuz? Sizce ihtiyacımız olan güncelleme için bir meslek odası olarak üzerimize düşen sorumluluk nedir?

1954 yılında kurulmuş bir meslek kuruluşuna sahibiz fakat mimarlık mesleğine özel bir "Meslek Yasası"na henüz sahip değiliz. Gelişmiş toplumlarda bir meslekten bahsederken "sınırları yasalarla belirlenmiş ve güvence altına alınmış, sorumluluk ve yetki alanları çizilmiş bir hizmet uğraşısı"ndan bahsediyorsunuz demektir. Bizde ise ""diploması olan yetkili kişi"den bahsediyorsunuz. Arada çok ciddi temel farklar var. Şuan Türkiye'de sadece mimarlığın değil çoğu mesleğin yasası yok. Bu, meslek alanlarının birbirlerine müdahale etmesine, yetki ve sorumluluk alanlarına girmesine neden olurken uygulamada da ciddi so-

runlara sebebiyet vermektedir. Yine gelişmiş ülkelerde bir meslek ünvanını hemen kullanamazsınız. Bir süre meslekte stajyer ya da yardımcı statüsünde çalışmanız gerekir. Bu mimarlık mesleği için de geçerlidir. Bu sürecinizi tamamladıktan sonra da yeterliliğinizin kanıtlandığı bir sınavla ancak mesleğinize kayıt yaptırabilir ve mesleğinizi icra etmeye başlayabilirsiniz. Bu uygulamanın bize de gelmesi, bizde de başlaması ivedilik arz etmektedir. Meslek odası olarak da bize düşen acil olarak, eğitim, akreditasyon ve mesleki anlamda denklik meselelerine eğilmek ve meslek yasasını gündeme almaktır.

Bir mimar olarak meslek odasının mimarların öncelikli olarak hangi haklarını koruması gerektiğini düşünüyorsunuz?

Bir meslek odasının öncelikli olarak üyelerinin mesleki haklarını, emeğini ve saygınlığını koruması gerektiğine inanıyorum. Mesleki haklarınız belirlenmediği ve korunmadığı sürece yakın meslekler ve hatta uzak meslekler bile sizin alanınıza müdahale etmeye çalışacak ve söz sahibi, hak sahibi olmaya gayret edecektir. Emek her meslekte alın teridir ama mimarlık mesleğinde bir fikir, bir sanat ürünü üretilmektedir. Dolayısıyla bunun alınması, çalınması, kullanılması kabul edilir bir şey değildir. Hiçbir emek bedelsiz değildir, olmamalıdır da. Sonuçta biz hizmet sunulmaktadır ve bunun da belirli bir bedeli mutlaka olmalıdır. Bütün bunlara sahip değilseniz zaten mesleki anlamda saygınlığınızı yitirmişsiniz demektir ki bu da en istenmeyen sonuçtur.

*Size göre Meslek odalarının politik bir duruşu olmalı mı?
Sizce Mimarlar Odası bir politika yapma aracı olarak kullanılıyor mu?*

Meslek odalarının mutlaka politik bir duruşu olmalı ama bu "Meslek Politikası" olmalıdır. Mesleki anlamda izlenecek stratejik bir politika mutlaka belirlenmeli ve bu politikanın ayakları olmalıdır. Bu ayaklar eğitim, uygulama, mesleki yetkinlik, mesleki gelişim, kentleşme gibi mimarlığın temel alanlarında başarıyla yürütülmelidir. Meslek dışı politika ve siyaset, bir meslek odasının hedefinde, temelinde, amacında olmamalıdır. Meslek odasının izleyeceği mesleki siyaset, ülke mimarlığının sorunlarına çözüm üreten, meslek saygınlığını koruyan, mimarlık ve mekan kalitesini arttırmaya yönelik politikalar şeklinde olmalıdır.

Ülkemizde maalesef benimsenmiş bir Mimarlık Politikası yok. Mimarlık politikası, En genel tanımıyla, mimarlık ürünleri ve yapıları çevrenin niteliğinin kamu

yararına olduğu düşüncesinden hareketle, mimarlık kültürü konusunda toplum bilincini artırma ve mimarlık uygulamalarında standartları yukarıya çekme hedefini ulusal çapta hükümet politikalarına veya bölgesel ölçekte yerel yönetimlerin politikalarına entegre etme amacı taşıyan eylem planlarıdır. Genel olarak değerlendirdiğimizde, politikalara hâkim olan güncel konular arasında yüksek kalite, yüksek standartlar, sürdürülebilir kalkınma, mimari mirasın korunarak gelecek kuşaklara aktarılması ve mimarlıkta yenilikçi yaklaşımların özendirilmesi gibi başlıkları sayabiliriz. Yani mimarlık politikaları doğrudan yaşam kalitesinin artırılmasıyla ilişkilidir. Mimarlar Odası'nın temel hedefine bu politikaların oluşturulması ve geliştirilmesi olmalıdır.

Mimarlar Odası Konya Şubesi bulunduğu bir şehirde yöneticiler üzerinde sizce ne derece etkili? Büyükşehir Belediyesi kente uygulanacak projeler için odadan görüş istiyor mu?

Konya büyükşehir Belediyesi istişareye son derece açık bir belediye. Bu nedenle ortak komisyonlarımız, ortak çalışmalarımız, görüşmelerimiz mutlaka oluyor. Raporlarımızı ve görüşlerimizi ilgililere iletiyoruz ve Sayın Başkanımız Uğur İbrahim Altay da dahil olmak üzere mutlaka değerlendiriyorlar ve dinliyorlar. O konuda Konya olarak şanslı olduğumuz dile getirebilirim.

Konya'da siyaset-bürokrasi-STK üçlemesinde kentin sorunları için bir ortak paydada buluşulabiliyor mu?

Çok sık olmasa da önemli konularda bir araya gelebiliyoruz. Konya sizlerin de bildiği gibi önemli bir sanayi kenti. Sanayi-Üniversite-STK işbirlikleri çok önemseniyor. Özellikle eğitimde Üniversite-Sanayi işbirliği modelleri üzerinde yoğun bir şekilde çalışılıyor ve fikir üretiliyor. Mimarlar Odası Konya Şubesi de bu heyetin bir parçası. Kentle ilgili sorunları da biz

genel olarak TMMOB İKK bünyesinde ele alıyor ve ilgililere iletiyoruz. Konya büyükşehir belediye Başkanımız Sayın Uğur İbrahim Altay aynı zamanda geçmiş dönemlerde İMO Başkanlığı yaptığı için odalara ve görüşlerine önem veriyor ve önemli konularda bizlerden görüş alıyor. Biz de Mimarlar Odası Konya Şubesi olarak üzerimize düşeni yapmaya gayret ediyoruz.

Bir akademisyen olarak mimarlık eğitimini Türkiye'de mimarlık yapabilmek için yeterli buluyor musunuz?

Mimarlık Okulları Uluslararası düzeyde tanınan ve yurtdışı standartlarına uygun eğitim veren köklü üniversitelerimizde, birçok nitelikli mimarlık bölümü bulunmaktadır. Ancak, bugün ülkemizdeki mimarlık bölümlerinin birçoğunda eğitim düzeyi ve kadroları yetersiz olmasına karşın, mimarlık bölümü sayımız aşırı derecede yüksektir.

Öğrenim süreleri YÖK sistemi çerçevesinde 4 (dört) yıl olarak belirlenmiştir. Bu süre, mimarlık eğitiminde Avrupa Mimarlık Okulları Birliği (EAAE) eğitim ölçütlerini karşılamamakta ve ülkemiz açısından önemli sorunların (uluslararası dolaşım, akreditasyon, validasyon, mesleğe geçiş süreci vb. gibi) sebebi olmaktadır.

Ülkemizdeki mimarlık eğitimi, mimarlık bölümlerindeki düzey ve müfredat farklılıkları ile farklı staj süreleri ve yöntemler bakımından Avrupa Birliği'nin güvencesi altındaki mesle-

ki dolaşımı sağlamakta ve eğitimde uluslararası kalite ölçütlerini karşılamakta yetersiz kalmaktadır. Bilindiği gibi, Avrupa ülkelerinde ve ABD'de mesleğe kabul ve mesleki yetkinlik kazanabilmek için üniversite eğitiminin ardından akredite edilmiş bürolarda meslek pratiğinin ardından meslek sınavları da söz konusudur. Ülkemizde ise, 4 (dört) yıllık herhangi bir mimarlık bölümü mezunu, "mimar" sıfatıyla en karmaşık yapıların bile mesleki sorumluluğunu üstlenebilmekte, imza yetkisine sahip olabilmektedir. Bu konu, uluslararası ölçütler ışığında değerlendirildiğinde de, geleceğin sağlıklı çevre koşulları ve yaşam ortamları açısından kritik bir önem taşımaktadır. Bunlar ile birlikte, sürekli mesleki gelişimi hedefleyen çalışmaların çoğaltılması, desteklenmesi ve önünün açılması na yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

Yeni mezun mimarların yaşadığı akademiden sonra sektöre adapte olamama problemini nasıl değerlendiriyorsunuz? Sizce yeni mezun mimarlar için odanın neler yapması gerekir?

A

vrupa Birliği üç mesleğin yasalarla düzenlenmesini öngörüyor. Bu meslek dalları tıp, hukuk ve mimarlık. AB üyeliğine uyum yasaları çerçevesinde üniversitelerde akrediteasyon birimleri/komisyonları, Avrupa'daki mimarlık okullarının ders içerikleri ve kredileri üzerinde çalışarak

ülkemizde de bu yönde yapılanmayı sağlamak amacıyla çalışıyorlar. Fakat bugün bizdeki mimarlık eğitimi UNESCO ile UIA'nın birlikte yayımladıkları "Mimarın Eğitimi Tüzüğü"ne, Avrupa Konseyi'nin "Mimarlık Eğitimi Direktifi"ne uymuyor. Ülkemizdeki mimarlık okulları sayısı gün geçtikçe anormal bir hızla artıyor. Mimarlık Eğitim Politikası yeniden gözden geçirilmeli ve mimarlık okulları enflasyonunun önüne geçilmelidir.

Her geçen gün mimar sayısı ve öğrenci kontenjanları kontrolsüz şekilde artıyor. 1954'te 735 olan üye sayımız 2001 yılında 26.702 iken 2019 yılı verilerine göre bu sayı 60.245, 2020'de 71.000'inin üzerinde. Yeni açılan üniversite sayıları ve kontenjanlar işsizliği tetikliyor. Şuan odamıza iş başvurusunda bulunan mimar sayısı 150'ye yakın. Çoğu Vakıf üniversitesi'nden oluşan üniversitelerin

Benzer şekilde öğrenci kontenjanlarında öncelikli ve önemli olan sayı değil, niteliklidir. Bu kadar üniversite için yetmişmiş öğretim kadrosu elbette bulunamıyor. Sonuçta yetersiz öğretim kadrolarıyla niteliği düşmüş mimarlık okullarında mimarlık eğitimi verilmeye çalışılıyor. Ayrıca üniversitelerin eğitim düzeyleri arasında da ciddi farklar var. Bu noktada Türkiye mimarlık eğitimi politikasının ulusal mimarlık politikasının bir parçası olarak görmeli ve o şekilde değerlendirmelidir.

kontenjanları dolmuyor. Mimarlık Bölümü sayısı 2001'de 32yken 2017'de 115'e 2019 yılı verilerine göre 148 adettir.

Yeni açılan okullarda bile kontenjanlar 60-100 arası. Artık her yıl yaklaşık 9000 mimar mezun oluyor. Bu da ciddi bir diplomalı işsizlik demek oluyor. Yapı üretim süreci bu artışı istihdam edemiyor. 2018-2019 eğitim öğretim yılında toplam mimarlık bölümü kontenjanı 8641'dir. Bu kontenjana yerleşen sayısı 7065 tir. Kontenjan sayısı 2020'de 7985, 2021 de ise 7434'e gerilemiştir.

Ülkemizde uluslararası denkliği gözeten bir mimarlık eğitimi şarttır. Mesleğin uygulanmasında yetkinlik aranması zorunlu hale gelmelidir. Avrupa'da mimarlık okulları 5 (3+2) yılken bizde 4 yıl. Okulu bitirdikten sonra mesleğinizi yapabilmemiz için 2 ya da 3 yıl staj yapmanız gerekiyor.

Bu dönemde devlet tarafından belirlenen kredileri toplamınız ve ardından yeterlilik sınavını geçmeniz halinde projelere imza atabilir duruma gelebiliyorsunuz. Bugün Türkiye'de mimarlık okulundan mezun olduktan sonra hiçbir yetkinlik aranmadan istediğiniz projeye imza atabiliyorsunuz. Yeni mezun meslektaşlarımızın herhangi bir yetkinlik aranmadan binlerce metrekaresine imza atmaları doğal olarak bir bocalamaya neden olmaktadır.

TMMOB İl Koordinasyon Kurulunun kentlerdeki hayati önemi

Şubemizin fiziksel veri kaynağı, fikirlerimizin vücut bulmuş hali Tavernaküler’imizde önceki sayılarımızdan da hatırlayacağınız üzere genel itibarıyla “imar ve şehir” hakkında yazılar yazdım. Bu yazıda ise “İKK” çerçevesinde paralel konulara temas edeceğim. Bu sayımızda temamız “kentsel hafıza” olarak belirlendi. TMMOB İl Koordinasyon Kurulu’nun kentlerde üstlendiği/üstleneceği vazifeleri sizlere izah etmek istiyorum.

Her şeyi olan “ortak aklı” olmayan diyar!

Kahramanmaraş’ımız eşsiz doğasıyla dört mevsimin bir arada yaşandığı, şehirde sıcaklığın 20 dereceyken, 13 km mesafede kayak keyfinin yapıldığı, baharı bahar, yazı yaz, kışı kış olan bir kent. Ancak üzülecek ifade ediyorum ki bunca güzelliğinin yanında teknik ve estetik anlamda planlaması eksik olan bir kent. Planlama süreçleri; tepeden inme, ortak akıldan/istişareden uzak kararlarla yapılmış bir kent. Şahsen bu durumun sorumluları arasında kentin “teknik bilgiye sahip kişilerinin” olduğunu da düşünüyorum.

TMMOB Şehir Yetkilileri Şimdiye Kadar Gereken Kavgayı Vermemiş

Teknik bilgiye sahip kişiler yani; mimarından inşaat mühendisine, makine mühendisinden elektrik mühendisine varana kadar TMMOB'a mensup tüm meslek gruplarının üyeleri, temsilcilikleri, şubeleri... Bayrağı devraldığımız bizden evvelki yöneticiler...

**Şu soruları işitiyor gibi-
yım ;**

**Bizi imar planlamaları sürecine dahil ettiler de biz mi gitmedik?*

**Kentin alt/üst yapı veya enerji planlamaları için makine / elektrik mühendislerine sordular da biz mi cevap vermedik?*

**Tarım arazilerine yapılaşmalar olurken itiraz etmedik mi?*

**Riskli zeminler imara açılırken yanlışır demedik mi?*

**Kirlenen aksu çayı için biz konuşup tepki göstermedik mi?*

Elbette konuşulmuş elbette itirazlar yapılmıştır. Ancak tam anlamıyla yapılmamış, güçlü bir birliktelik sağlanamamış ki bugün bu sorunları konuşuyoruz. Gereken hukuki ve mesleki mücadele yapılmamış ki bugün sorunlarla, eksiklerle karşı karşıyayız.

Mimarlar Odası 6.dönem yönetim kurulu olarak şehir-

deki teknik meslek gruplarının birlikteliğinin öneminin farkındayız. Bu kapsamda Türk mühendis ve mimar odaları birliğine bağlı şehrimizde bulunan meslek odaları başkanları ve temsilcilik yetkilileriyle; 2021 yılı haziran ayında şubemiz evsahipliğinde bir araya gelindi. Toplantıda ortaya atılan fikirler ve yapılması gerekenlerle alakalı yapılan konuşmalar neticesinde; İl Koordinasyon Kurulu'nun ne kadarda gerekli bir örgütlenme olduğu bir kez daha anlaşılmış oldu. Toplantı paydaşlarının ortak kararı neticesinde mimarlar Odası Şube başkanımız Yunus Emre Kaçmaz İKK Dönem Başkanı olarak seçildi. Şube yetkilerimiz çerçevesinde şehrimizdeki birçok teknik konuya temas etmeye çalışsak da; yanan ormanlarda orman mühendislerimizin, kirlenen sularda çevre mühendislerimizin, yaşanan alt/üst yapı sorunlarında elektrik ve makine mühendislerimizin, olası bir deprem öncesi ve sonrasında jeoloji ve inşaat mühendislerimizin, tarım alanlarımızın korunmasıyla alakalı ziraat mühendislerimizin çok kıymetli fikirleri olup uzmanlık gerektiren konulara müşterek çözümler üretmek gerekmektedir.

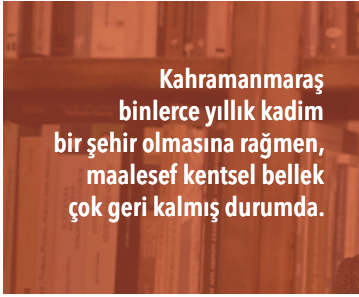
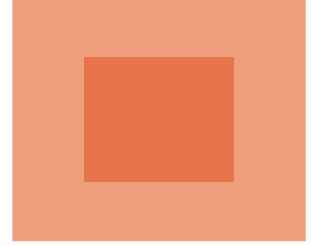

Şehrin kamu yöneticileri İKK' nın gücünden bihaber!

TMMOB'un Kahramanmaraş'taki şube ve temsilcilik üyelerinin sayısı 6-7 bin civarındadır. Kamu kurum yetkililerinin bu yapının teknik ve bilimsel gücün farkında olmadığını düşünüyorum. Her ferdi, her üyesi memleketi için hizmet etmek, aldığı eğitimi uygulamaya dönüştürmek can atan 6-7 bin gönüllü çalışan demektir.

Yazılı ve görsel medyada görüldüğü üzere, İKK'nın artık daha aktif ve daha fazla söz söyleyen bir örgüt olduğu malumdur. Önümüzdeki süreçte bu yapının daha da güçleneceğine, kentimizin korunması ve geleceğe yönelik planlama süreçlerinde daha aktif rol alacağına inancım tamdır. Sözlerime son verirken İKK'nın tüm paydaşlarına; kentimizin sorunları için vermiş oldukları mücadeleden dolayı teşekkür ediyor, sorunların müşterek çözüm önerileriyle ortadan kalkmasını temenni ediyorum.

Serdar Yakar ile Söyleşi

Kahramanmaraş
binlerce yıllık kadim
bir şehir olmasına rağmen,
maalesef kentsel bellek
çok geri kalmış durumda.

Afetler, savaşlar kentsel mimari belleğimizi yok etme noktasına getirdi

Kahramanmaraş'ın kültür hayatına önemli eserler kazandıran Onikişubat Belediyesi Kültür Müdürü Edebiyatçı-Yazar Serdar Yakar; "Maraş'taki yapılarda taş kültürü olmadığı için genellikle ahşap kullanılmış.

Kurtuluş savaşında ahşap evler yanarak yok olmuş. Afetler nedeniyle şehir merkezi 3-4 defa değişmiş bir şehirde kentsel mimari belleğinin günümüze kadar taşınamamasının üzüntüsünü yaşıyoruz" dedi.

Edebiyatçı Yazar Serdar Yakar, odamızın yayın organı Tavernaküler Bülten'in "Kentsel Hafıza Mekanı" temasıyla yayımlanan yeni sayısına önemli bilgiler verdi. Kentsel mimari açıdan kenti ele alan Yakar, savaşlar ve afetler nedeniyle kentsel mimari belleğinin günümüze kadar taşınmadığını belirtti.

Merhabalar Serdar Bey. **Tavernaküler Bülten**'in bu sayısında temamız **'Kentsel Hafıza Mekanı'**.

Sizin kentsel belleği toplamak ile alakalı birçok çalışmanız var.

Kahramanmaraş'ın kentsel belleği hususunda yazılı belleğin bir koruyucusu olarak neler söylemek istersiniz?

Kahramanmaraş binlerce yıllık kadim bir şehir olmasına rağmen, maalesef kentsel bellek çok geri kalmış durumda. Tarih içinde meydana gelmiş doğal afetler ve şehrin merkezinin üç dört defa yer değiştirmesinin yanı sıra Kurtuluş Savaşı'nda şehir yerle bir olmuş. Zaten eski Maraş dediğimiz bölge kale ve Ulu Cami etrafındaki bölgelerdir. **Ancak; savaşta bu söylediğimiz yerlerin büyük kısmı yok oluyor. Kahramanmaraş'ın bir diğer talihsizliği ise taş kültürünün olmamasıdır. Kahramanmaraş'ta yapılan binalar ahşap ile yapılmış. Camilerde kullanılan taşlar ise farklı yerlerden getirilmiş. Ahşap binaların birçoğu da savaş esnasında yanmış, yıkılmış. Tüm bu nedenler sebebiyle kentsel mimari belleğimiz oldukça zayıf.**

-Eskiden beri koruyamadığımız bir kentsel belleğimiz var. Bu belleği bu saatten sonra korumak mümkün müdür? Konut denilince halkın nezdinde artık yüksek katlı yapılar canlanıyor. Kültürel mirası canlandırmak veya korumak için nasıl bir yol izlenebilir? Belediyelerin bu konuda nasıl çalışmaları var?

Hanifi Mahçiçek başkanımız ilk il belediye başkanı olduğu dönemde Kültür Müdürlüğü kurulmuştu. Kurucu ilk müdür olarak ben atanmıştım. Bu eski yapılar ile ilgili çalışmalar İmar Müdürlüğü tarafından kurulan KUDEP isimli birimimiz tarafından yürütülüyordu. Orada güzel çalışmalar yapıldı. Kahramanmaraş'ta kültürel mirasa girebilecek eski yapılar orada ayrıştırıldı. O çalışmalar daha sonra valilik ile birlikte geliştirilerek restorasyonlar başladı. Aslında bu restorasyonların belediye ve valilikle sınırlı kalmayıp, özel sektör ve STK'lar tarafından desteklenmesi gerekir. Onlarda 1-2 konak alıp restore ederlerse hatta Dulkadiroğlu Belediyesi'nin yaptığı gibi sokak sağlıklılaştırılması yaparlarsa iyi olur. Bunun yanında gerçekten milli mücadele bizim

tarihimiz açısından çok önemlidir. Bir sokağımız Kahramanlar ismiyle adlandırılarak, duvarlar onların resimleri ile giydirilebilir. Bununla ilgili de biz geçmişte çalışmalar yapmıştık. Dedeoğlu Konağı'nın dış giydirmesini Olgunlaştırma Enstitüsü ile birlikte yapmıştık. Bunların korunması gerekiyor ve bu konuda belediyelerin tek başına bırakılmaması gerekiyor.

-Eski Belediye binası konusuna değinmek istiyorum. Taş medrese, Ulu Camii ve Kale arasındaki bölgede kaldığı söyleniyor. Bu konuda bize neler aktarırsınız?

Şu anda meydan olarak kullanılan yer Akdere, Şekerdere ve Kanlıdere'nin birleştiği yerdir. Geçmiş yıllarda kalenin etrafında hatta kalede bile evler bulunuyor. Sonrasında yıkılıyor. Aslında Belediye Konağı Milli Mücadele yıllarında Kapalıçarşı'nın içerisinde kalıyor. Kapalıçarşı'nın içerisindeki Belediye Konağı yine savaş esnasında yanıyor. Savaş sonrası belediyenin faaliyetlerini göstereceği bir bina olmadığı için o dönemin belediye başkanı Tevfik Kadioğlu oraya Kahramanmaraş mimarisinin dışında farklı bir bina yapıyor. O binadan dolayı başına da birçok iş açılıyor. Müfettişler denetliyor, soruşturmalar açılıyor. Ancak, Tevfik Kadioğlu tüm masrafları cebinden karşılıyor ve kendi imkânları ile yaptırdığı binayı belediyeye hibe ediyor. Derenin üzerinde inşa edilmiş bir bina. Hatta bazı eski fotoğraflarda bu görülüyor. Yıkım sebeplerinden bir tanesi altından geçen sudan etkilenmiş olabilir. Tevfik Kadioğlu'nun belediye başkanlığı 1925 ile 1933 yılları arasındadır. Muhtemelen 1920'li yılların sonu ile 1930'lu yılların başında bina inşaatı gerçekleşti. Kurtuluş Bayramı dahil tüm bayramlar orada kutlanıyor. 1920'den itibaren 12 Şubat 1921 itibarıyla her sene Kurtuluş Bayramı kutlanmış. Hatta Ali Sezai Efendi'nin kürsü üzerinde konuşma yaptığı fotoğrafta bulunuyor.

-Eski belediye binasının başlıca kentsel işlevi bir toplanma alanı tariflemesiydi. Şu anda belediye binası yıkılmış olsa bile meydanın hala tören alanı olarak kullanılmasını kentsel bellek açısından olumlu olarak değerlendirebiliriz. Bu bağlamda Kurtuluş Mahallesi'nden, Uzunluk'a, Bahçelievler'den, Üngüt'e kentsel belleğin değişimini görüyoruz. Örneğin; Üngüt bölgesi önceden zeytin bağlarının olduğu bir alanken şu anda kenti tarifleyen bir alana dönüştü. Bu değişimlerin on beş yirmi sene sonra belleğimizi nasıl etkileyeceğini düşünüyorsunuz?

A slında konuşmanın en başında Kahramanmaraş'ın o talihsizliğini dile getirmiştim. Binlerce yıllık tarihi ve kültürel yapısı olan bir kentte yaşıyoruz. Bu mana da şehir belleğimizin çok zengin olması gerekir. Öyle beklenilir. Maalesef şehir o belleği uzun süreli oluşturacak yapıları koruyamamış ve ya oluşturamamıştır. O eski mahalleler yok olmuş. Eski evlerin birçoğu savaş sonrası yıkıntıların üzerine yapılan evler. Örneğin, Kurtuluş Mahallesi'ndeki en büyük bina bir dönem Yazarlar ve Şairler Konağı olarak da kullanılan Dedeoğlu Konağı olarak bilinen binadır. O bina bile savaş sonrası yapılan binadır. Savaş öncesinden bize kalan çok az eser kalmış. Hatta bazı camilerin minareleri yıkılmış. Buna örnek olarak Divanlı Camisini verebiliriz. Öyle bir bellek pek kalmamış. Şehrin bağ evleri yeri olan Üngüt'ün de şehir

merkezi gibi gelişmesi Kahramanmaraş'ın ilk lerinden olan Hasan kendileri Türk Dil Kururındandır. Gazi Mustafa yakın ekibi içerisinde Sükûti Tükel Bey, 1942 Bayramı'nı görmek için geliyor. Dönerken de eski İmam Hatip Lisesi bağ evi görüyor. O evi gördüğü için "Bu adam mış. Tüm Dünya'da gelişir, bu adamda akıllı batı kısmına ev yapmış" aşağı kısmında yer alan da o dönemler köy İnsanlar biraz dikkat

değişimleri görüyoruz. Dulkadiroğlu Beyliği döneminde şehir Ulu Cami'nin karşı tarafına hiç kaymamış. Bugün Şekerdere dediğimiz cadde benim çocukluğumda insanın geçmesi mümkün olmayan çalılarla ağaçlarla doluydu. Oraların içerisine korkudan giremezdik. Şuanda orası şehrin en büyük caddesi konumundadır. Şuanda şehir Üngüt'ü de geçerek Ceyhan Köprüsü'ne dayandı. Bu şekilde sürekli bir değişim var.

Bu kadar hızlı bir değişimin içerisinde de kültürel bellekten nasıl bahsedilir doğrusu bilemiyorum. Bu bizim bir talihsizliğimizdir. Örneğin, Mardin'e gidiyorsunuz. 100-200 yıl önceki taş binalar yerinde duruyor. Burada sadece başka şehirlerden getirilen taşlarla yapılan ve günümüze kadar korunan camiler var. Onların dışında tarihten bize kalan bir miras mimari açıdan bulunmuyor.

de farklı bir olay. dönem milletvekil-Sükûti Tükel Bey, mu'nun kurucula-Kemal Paşa'nın yer alıyor. Hasan yılında 12 Şubat Kahramanmaraş'a Batıpark civarında karşısında eski bir şehrin çok dışında çok akıllı bir adam-evler batıya doğru adanmış. Şehrin diyor. O bölgenin Karamanlı kısmı kıvamındaymış. ettiği zaman bu tarz

-Bir Dünya Edebiyat Şehri'nde fiziksel ve fikri olarak neler olmalıdır? Sahaf kültürü nasıl olmalıdır? Kütüphane kültürü nasıl olmalıdır?

Öncelikle "Edebiyat Şehri" ismini kabullenmemiz gerekiyor. Bu manada da bizim en büyük eksikliğimiz sahiplenme kültürümüz yok. Örneğin, bir yazar arkadaşımız bir roman ve ya şiir kitabı çıkarttı. Bunu sahiplenip çoğaltmamız lazımken, bir noktada dışlama yönüne gidiyoruz. Bunun yerine vefat etmiş olsun ve ya hayatta olmuş olsun, yazarlarımızı onure etmemiz lazım. Onlardan yararlanmamız, istifade etmemiz lazım. Örneğin, Akdere'de şuanda yıkılmış olan, geriye hiçbir şey kalmamış olan Cahit Zarifoğlu'nun doğduğu ev vardı. O yıllarda ben fotoğrafını çekmiştim. Şuanda boş arazi duruyor. O kısma Cahit Zarifoğlu'nun doğduğu ev diye yazılabilir. Oraya küçük bir müze tarzı bir yapı kurulabilir. Vefat etmiş ve ya hayatta olan bütün yazarlarımızın evlerine bu tarz çalışmalar yapılabilir. Ben alan çalışması yapmasını çok severim. Kahramanmaraş sınırları içerisinde birçok köye ve beldeye giderek Milli Mücadele'ye katılmış olanların aile fertleriyle ve ya şair ve ozanların aile fertleriyle görüşerek birçok çalışma yaptım. Bu bağlamda Kahramanmaraş'ta ilk yayınevini 1992 yılında kuran ekipteydim. Şuanda 200 civarında Kahramanmaraş ile ilgili yayınladığımız kitaplarımız var. Bunun yan sıra Kahramanmaraş'ta şiir yazmakla birlikte o şiirleri yayınlamayan birçok insanımız var. Kimisi esnaf, kimisi memur, kimisi işçi şiir yazmış ama o şiirlerini yayınlayacak ortam bulamamış. Onları derleyip, toplarlardı. O çalışmayı devam ettiriyoruz, sürekli güncelliyoruz. Aynı zamanda Kahramanmaraş'ın Milli Mücadelesi'yle ilgili de yapıyoruz. Örneğin Kahramanmaraş'ın savaş kahramanlarından birçoğu 3-4 yıl öncesine kadar sayılamıyordu. 3-4 kahramanımız sayılabiliyordu. Şuanda da o kişilerin aileleriyle görüşerek onların hayat hikâyesini de kitaplaştırmaya çalışıyoruz. Bu çalışmaları yürütmemiz gerekir. Bize düşen budur.

-Kahramanmaraş'ın UNESCO'ya edebiyat alanında bir başvurusu olduğuna dair haberler çıktı. Bu konuda süreç nasıl işliyor. Nasıl ilerliyor?

Büyükşehir Belediyesi kapsamında yürütülen bir faaliyet. Görev itibarıyla ben ilçe belediyesindeyim. Bu faaliyetin içerisinde değilim. Yazarlık yönümüz sebebiyle bazı toplantılara davet edildiğimiz için biliyorum. Hızlı bir çalışma var. Güzel gelişmeler var. Milli Mücadele'de Kahramanmaraş nasıl ki başkent ise aynı zamanda edebiyatında başkenti diyebiliriz. Bunu sadece "7 Güzel Adam" için söylemiyorum. Kahramanmaraş'ın edebi manada gerçekten büyük bir değeri var. Herhangi bir edebiyat toplantısında yazar isimleri söylenirken yüzde 80'inin Kahramanmaraşlı olduğunu görüyoruz. Bunu övünerek söylemek gerekiyor. Türkiye genelinde sanat ve edebiyatın merkezinde hep Kahramanmaraşlılar var. İstanbul'da herhangi bir Edebiyat Dergisine gittiğinizde oradaki birinci kişi değilse de ikinci kişi mutlaka Kahramanmaraşlıdır. Bu şekilde bir değerimiz var. Bunu da biz o edebiyatçılarımıza, şairlerimize destek çıkarak koruyabiliriz. Daha sonrasında da çok rahatlıkla UNESCO'da bir edebiyat şehri olarak tescillenebiliriz.

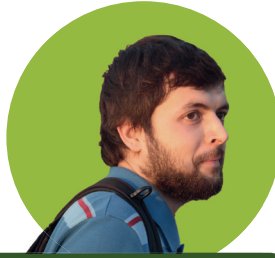

-Keyifli sohbetiniz için çok teşekkür ederiz Serdar Bey.

Ben de çok teşekkür ediyorum.

"ben" liğimiz nerede saklı?

mehmet raşit küçükkürtül

gurgumlu@gmail.com
@ustadmcebbe

şair ismet özel "bir bilmece olarak doğdum, bir muamma olarak öleceğim" diyor. insanın yeryüzü macerasında kendisini anlamak en büyük meselelerden biridir. bu meselenin bir yönü de kendimize attığımız benliğin, kendiliğin nerede olduğu sorusudur. bu satırların yazarı olarak "mehmet raşit" in kim olduğumu, ne olduğumu anlamak istediğim kadar "mehmet raşit" olmanın nerede yuvalandığını da bilmek isterim. iş buraya geldiğinde beden, zihin, hafıza gibi kavramlar devreye girer. bu konuda michael haneke'nin "aşk" isimli filmi hatırlayabiliriz. kişinin benliğinde hafızanın, zihnin, bedenin keşiştiği yerleri, daha önemlisi bütün bu unsurları bir araya

getiren cevheri tefekkür ederiz. o cevheri yani aşkı, benliğimizi bize duyuran ve o beni taşıyıp benliğimizin hudutlarını genişleten aşkı tefekkür ederiz. insan, kendi bedeninin ve zihninin dışına taşmak zorundadır, işte bunu anlarız.

insanoğlunun kendisi dışına taşıp benliğini aktıdığı, hafızasının yuvalandığı başka insanlar olduğu gibi mekânlar da vardır. hafızamızı sanki mekânlarla işlemişizdir: "eski mahal-

lede otururken olmuştu" deriz, "lise binamızın taşındığı sene olmalı çünkü..." deriz. mekânlarla birlikte hatırlamak vazgeçilmez özelliklerimizdendir. bunun kolektif hafızada oluşması ise ortak mekânlarla gerçekleşir. maraş ulucamiini her sabah işe giderken gören kimse beş asırdan beri bu caminin önünden geçen binlerce maraşlı gibi kendi benliğini örtük, gizli bir haberi sezdirmeden gönderir. bedenimizdeki iç organlar nasıl bizim şuur katımızdan uzak çalışıyorlarsa kolektif hafızamız da bulunduğumuz mekânlardan, yaşadığımız şehirden aldıklarını sessizce ruhumuza, kimliğimize kısaca bütün şahsiyetimize işler.

bize sadece barınma, korunma ve yaşama imkânları sağlamanın ötesinde bir yükü taşıyan şehirlerin hafıza mekânlarını, tarihî dokusunu yarına taşımak yine bir kimlik, şahsiyet işidir. bizim şehrimiz, kahramanmaraş bu anlamda talihsiz bir şehir olmuştur. şehrin içerisindeki mezarlıkların bugün hemen tamamı yok edilmiştir. eski camilerin ayrılmaz bir parçası olan hazirelere baktığımızda, sadece bey camii'nin bakımsız haziresiyle karşılaşırız. ulucami'nin haziresindeki mezar taşlarının kanalizasyon taşı olarak kullanıldığı hafızamızın en acılı bölgelerine yerleşmiştir. bugün ulucami haziresinin nasıl değerlendirileceği bilinmeden öylece duruyor. türkiye'nin su bakımından en zengin şehrinin çeşmelerle, çeşit çeşit su adlarıyla hatırlanması gerekir. ancak bu suların kimisi kanalizasyon verilmiş, kimisi ihmal edilmiştir. suyu modern şehir estetiği içinde düşünmekten âciz kalmış durumdayız. en büyük kusurumuz da dünden bize kalanlarla ne yapacağımızı bilemeyişimizdir. neredeyse restore edilen her konağın başına lokanta olmak akıbeti düşüyor. kendisini edebiyat şehri diye takdim eden kahramanmaraş'ın insanlara

dondurma, içli köfte yedirmekten öte bir ufkunun olması gerekmez mi?

bir arkadaşım letonya'ya çalışmaya gidecek, uzunca bir süre kahramanmaraş'a gelemeyecekti. "beni eski maraş'a götür" diye rica etti. hafızasına ve fotoğraf makinesine birçok kareler aldı. acaba letonya'ya giderken eski maraş'tan yanında götürmeye çalıştığı neydi? eski mahallelerin, yapıların içerisinde çıkıp oturduğum apartmanın önüne geldiğimde evimden yabancı bir yere gelmiş, evsiz kalmışım gibi bir hisse kapıldım. kim bilir ne hisler ve hasretlerle gelen ve benim eski maraş'ı gezdirdiğim, şehir dışından gelen arkadaşların hâli benim duyduğum evsizlik hissinden daha keskin bir acı olmalı. öyle sanıyorum ki duyduğumuz acı, hafızamızın yani "ben"imizin bir ucundan yırtıldığı, "ben"imizin maraş kısmından kırıldığı yerlerle ilgili oluyor. son yarım asırda nüfusunun on kat arttığı, eskiyle yeni arasında uçurumlar, iletişimsizlikler dolu bir şehirde böyle bir acının yaşanması mukadderdi. üzücü olan, hafızamızı korumak için doğrudan ve doğal bir şekilde konuşmak imkânından mahrum oluşumuzdur. şehrin önemli hafıza mekânlarından birisi olan karazi-

yaret'in ihya edilmesi için onca kişiye müracaat edip şehrin belediyesine ait dergide meseleyi dile getirmeme rağmen sesime cevap bir tek ses bulamadım. benzer bir şekilde, turan mahallesi'yle kurtuluş mahallesi'nin sınırında nakıp camiinin karşısındaki, yol geçecek diye yıkılan evin yok edilmemesi için onca müracaatımıza, kampanyamıza rağmen bir açıklamadan dahi mahrum edilişimiz şehrin içerisinde bulunduğu talihsizliğin bir tezahürü olmalı. bu evin yıkılacağı haberini mimar ve restoratör seda özen bilgili'ye sosyal medya aracılığıyla ilettiğimde binanın önemine dair uzunca açıklamalar yazdı sosyal medyadan. bilgili'ye göre "konar-göçer kültürün, yazın yaylaya giden halkın izini" taşıyan bu yapı yıkılmamalıydı. bir başka mimar arkadaş binanın fotoğraflarına bakarak "ilk defa üç köşe hayat (sofa)" gördüğünü ifade etmişti. süheyl ünver, server revnakoğlu gibi isimlerin istanbul'u kaydettiği gibi kahramanmaraş'ı en ince teferruatına kadar kayıt altına birileri var mıdır, bilmiyorum. fakat mimarların endişelerine, silinip giden hafızasının acısını dışa vuranların sesine cevap veren bir muhatap kahramanmaraş'ta yok.

HANGİ MARAŞ?

Emine Nur UZDİL

Mimar

Başlıktaki soruya bir cevap almayı umarak, bu yazı ile kendi memleketim olan Kahramanmaraş'ı farklı bir perspektifle dolaşmak istedim. Anne babamızın, dedelerimizin gözünden bu şehri algılama şansımızın olduğunu düşlediğimizde içinde dolaşacağımız sokaklar acaba bugünkü gibi olur muydu? Birkaç dakikalığına batıdaki eski zeytin bahçelerinin ya da kuzeyde her yıl biraz daha azalan çam ağaçlarının mezarları üzerine inşa ettiğimiz yüksek betondan binaların bizim jenerasyonumuzun tanıdığı Maraş olmadığını hayal edelim. Sadece son 20-25

senede gerçekleşen ve gelecek neslin büyük bir şantiye alanına dönüşmüş bir kentte büyümesine sebep olan bu değişim hiç yaşanmasaydı, kent merkezi her yeni yerel yönetimle yeni radikal meydan denemelerine maruz kalmazaydı, yaşayacağımız Maraş hangi Maraş olacaktı?

Bellek bir arşivdir. Yaşamın ve öğretilerin şekillendirdiği bu arşivi mekânsal temeller üzerine inşa ede-

riz. Çünkü 'mekan; her türlü oluşun ayrılmaz bir parçasıdır ve dolayısıyla, herhangi bir yere referans vermeyen bir olayı anlamak olanaklı değildir.' (Norberg-Schulz, 2006). Bugün anne babalarımızın hatırladığı kent ile bizlerin yaşadığı, bildiği kent birbirinden çok ayrı. Sürekli bir değişim daha da korkuncu yıkım içinde olan bir kentte büyüyen çocuğun duygu dünyasında aidiyet, vefa gibi kavramlara yer olması ise mümkün değil. Bu kavramların önemsiz kabul edildiği bir iklimde kentsel kültürün devam etmesini beklemek ise çok güç.

Biz mimarlar kent okumaları, doku analizleri ile geçen bir eğitim sürecinin getirdiği alışkanlıkla yaşadığımız şehrin sokaklarında çok daha fazla irdeleyerek yürüyoruz.

Bu sebeple olsa gerek son yıllarda Maraş örneğinde gördüğümüz ancak aslında tüm memleketin ortak problemi olan yapılı çevrenin çok fazla 'yapılı' olmasının öncelikle bizleri rahatsız ettiğini söylemek yanlış olmaz. Mesleğimizin gerekliliklerinden olan inşa etme tutkusunu, kentlerimizin geldiği vahşi hal göz önüne alındığında yeniden yorumlamamız gerekiyor olabilir. Sonuçta bugünün şartlarında mimarlık yapmak sadece yeniyi üretmek değil. Yeninin üretilmesi birçok problemi de arkasından getiriyor çünkü. Mimar tamir edebilmeli, onarabilmeli ve en önemlisi devam ettirebilmeli. Tüm bu disiplinler toplu bir meslek bilinci ile değerlendirildiğinde kentsel hafızanın devamlılığı mevzusunu tartışmaya başlayabiliriz.

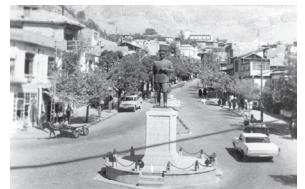
Kenti tanımaya, fotoğraflamaya başladığım ilk günlerde kendimce kentin geçirdiği değişim ve dönüşüme şahit olamadığımı düşündüğüm için "Hangi Maraş?" sorusunu sormayı uygun bulmuştum. Çok değil bir sene içerisinde dönüşüm adı altında gerçekleştirilen yıkımlarla sağ kalan tek tük sivil mimarlık örneğini, çevresel özgünlükleriyle beraber kaybettiğimize şahit olmak "Hangi Maraş?" sorusuna almayı beklemediğim bir cevaptı.

Kültürel belleğin temelini, geçen zamana direnerek şahitlik eden mimari öğeler oluşturur. Geçtiğimiz sene içinde Kurtuluş mahallesinde bugüne kadar binlerce insanın önünden geçtiği, belki kendi evini tarif ederken referans verdiği köşe başındaki Türk evi yol genişletip geniş caddeler açmak uğruna yok edildi. Tek bir yapının kaybı ya da kazancı kentsel kültürü muhafaza etmek için elbette yeterli değil. Ancak Kanlıdere köprüsünü yayalaştırarak turizme kazandırmak amacıyla başlayan yıkımların memleketimizin kültürel belleği adına büyük bir kayıp olduğunu kabul etmemiz gerekir.

Maraş zaten talihsiz bir şehir. Depremlerden, yangınlardan arta kalan mimari bellek Kurtuluş savaşı sırasında yerle bir olmuş. Bugün Maraş'ta muhafaza etmemiz gereken birkaç mahalle kalmış.

Bu mahallelerde gerçekleşen her yıkım Maraş'ın hangi Maraş olduğuna verilen cevabı değiştiriyor. Başta şehrimdeki karar vericilerden, meslek büyüklerimden ve hemşerilerimden bu yazının başlığındaki soruya verdikleri cevabın ne olduğunu düşünmelerini istiyorum. Bu yaşadığımız yer, her gün geçtiğimiz sokaklar, durup dinlendiğimiz meydan, gölgesinde oturduğumuz çınar ağacı yarın olmayacak mı? Sürekli değişen, yıkıntılar arasındaki bir şehir hangimizin memleketi olabilir?

Bu yazıyı sonlandırırken çok değil birkaç kuşak sonrasında memleket, vefa ve aidiyet kavramlarının hangi Maraş sorusuna bugün veremediğimiz cevaplar arasında yitip gitmemesini diliyorum.

Mezarlıktan Ceyhan Nehri'ne sızıntı var mı?

HASANCIKLI MEZARLIĞINDA KOKU OLUŞUYOR MU?

Jeoloji Mühendisleri Odası Kahramanmaraş İl Temsilcisi Jeoloji Mühendisi Volkan Dalyan, Hasancıklı Mezarlığında koku oluştuğunu ve bu kokunun mezarlığın toprak yapısından kaynaklandığını belirtti.

-Volkan Bey merhabalar, Jeoloji Mühendisisiniz ve yaşadığınız şehir bir fay hattının üzerinde bulunuyor. Kahramanmaraş'ın bir deprem geçmişi de var. Depreme dair yakın gelecekte bizi ne bekliyor?

Kahramanmaraş birinci derece deprem bölgesidir. Bunu bütün Türkiye biliyor. Kahramanmaraş, Doğu Anadolu fay hattında Gölbaşı-Türkoğlu segmentinde bulunuyor. Yakın dönemde Hatay ve Elazığ segmentlerinde olan depremler herkesin malumudur. Kahramanmaraş'ta da bu depremleri hissettik. Doğu Anadolu Fay Hattı'nın da yapılan araştırmalara göre 400 yılda 1 deprem ürettiği ve bu depremlerin 7'nin üzerinde olduğu biliniyor. Tabi bu bilgiler ışığında da bilim insanları fayın kırılma gibi etkenlerle bir rapor çıkarttığında 400 yılda 1 kırılan Gölbaşı-Türkoğlu segmentindeki sismik boşluk, 508 yıl olmuş ve hala bir deprem üretmemiştir. Bu da enerjinin 108 yıl kadar aşağıda daha da biriktiğini gösteriyor. Bu da depremin büyüklüğünün artabileceğini gösteriyor. Kahramanmaraş bunun yanında 108 yıl gecikmesi sebebiyle deprem olasılığı en yüksek şehir olarak Türkiye'de 1.sırada yer alıyor.

-Sizce Kahramanmaraş deprem olasılığı en yüksek şehir olarak muhtemel bir depreme hazır mı? Yapı zeminleri göz önüne alındığında Kahramanmaraş için tehlike ne boyutta?

Depreme hazırlık 2 aşamada değerlendirilir. Teknik olarak depreme hazır mıyız? Başımıza gelirse bir planımız var mı? Bu şekilde değerlendirilir. Tabi ki Türkiye genelinde AFAD kurumları kuruldu. İnsanların mağduriyetleri konusunda çalışmalar yapılıyor olabilir ama teknik anlamda Kahramanmaraş bugün, imara açılan yeni yerler olsun, açılmış olan yerlerdeki güncel fay hatları olsun, bu güncel fay hatlarını tespit etmede ki gecikmeler olsun, bu konuda Kahramanmaraş sınıfta kalıyor. Hepimiz sınıfta kalıyoruz. İmar bütün şehirlerde olduğu gibi Kahramanmaraş'ta da rant kaygıları güdülerken yapıldığı zaman ister istemez güvenlik kısmı 2.plana atılıyor. Elazığ'da 6,2 olan depremde buradaki insanlarımız evlerinde 4 şiddetinde hissettiler. Buradaki 7 üzeri oluşabilecek depremde bizim buradaki insanlarımız 10 şiddetinde hissedecek. Sistem olarak bazı şeyleri düzeltiyoruz ama burada sadece binanın sağlam olması yetmiyor. Zemin de sağlam olmalı.

-Kahramanmaraş'ın zemin yapısı nasıl? Hangi bölgelerin zemini daha sağlam? Hangi bölgelerde yüksek katlı bina yapmak uygundu da biz bütün şehre yüksek binalar yaptık. Bir şehirdeki bütün topoğrafya yüksek katlı bina yapımı için uygun değildir diye düşünüyorum.

Bütün şehrin yüksek kata uygun olmaması gerekiyor. Geç kalınmış da olsa Sayın Cumhurbaşkanının son açıklamasıyla yatay mimariye önem vermesi, TOKİ'nin buna göre yerleşim alanları oluşturması bir avantajdır. Fakat bugüne kadar yapılmış imar çalışmalarında kaçırılmış tren çok. Kahramanmaraş için konuşursak alüvyon bir zemine sahiptir. Sürüklenerek gelmiş karışık zeminden bahsediyoruz. Tamamen gevşek, sıvılaşma riski çok yüksek genel anlamda birçok teknik sıkıntıya yol açacak zemine sahiptir. Kentin yukarı taraflarında altere kayalar daha hakim olsa da imar planlarında belirli kattan fazlasının izin verilmemesi gerekiyor.

Bir yerde deprem olduğu zaman teknik insanlar çıkıp, binalar zeminler tartışılıyor. Sürekli gruplarına göre birbirlerine top atılmaya çalışıyorlar. Bunun olmaması lazım.

-Uygulama nasıl olmalı? Örneğin Kahramanmaraş'ta diri fay hatlarının geçtiği bölgeye konutlar yapılıyor. Bu konuda kararlar nasıl veriliyor? Oradaki zemin sağlamlaştırma çalışmaları 7 ve üzeri şiddeteki bir depremde bizi korur mu?

Depremle mücadele edeceksek; zeminden, temelden başlayıp, herkesin doğru şekilde çalışarak bir şeyler yapması lazım. Üniversitenin yaptığı çalışmalarla tespit ettiği fay hatları var. Bunlara baktığımız zaman üzerlerine binalar yapılmış. Bundan önceki binalara bir şey yapamayacağımız için bundan sonraki yapılara sıralı bir şekilde çalışmak gerektiğini, çalışmalara daha detaylı ve daha ayırarak çalışmak gerektiğini bilmemiz gerekiyor. Özellikle bundan sonra yapılacak imar çalışmalarında jeoloji mühendislerinin, mimarların, inşaat mühendislerinin, odaların görüşleri alınarak yapılması gerekiyor. Bizim kentimizin de en büyük eksiklerinden birisi de istişare kültürünün olmamasıdır. Bugün yapılan bazı projeler, bazı uygulamalar var. Bunlara itiraz etmiyoruz.Proje yapılsın. Kahramanmaraş'a çivi çakılıyorsa bizim kârımızadır. Bunlar zamana yayılarak ve danışılarak yapılmalıdır.

-Fay hattının geçtiği yerlerdeki konutları nasıl bir tehlike bekliyor?

Sadece Doğu Anadolu Fay Hattı değil, güncel olarak bindirme bir fay hattı da Kahramanmaraş'ı tehdit ediyor. Bunlar Sütçü İmam Üniversitesi'nin, Onikişubat Belediyesi ile birlikte çalışarak belirlediği fay hatlarıdır. Buralarda fayların yanında, yönünde binalar var. Güçlendirme yapıldığı söyleniyor. Bizler buraya bir şey yapılamaz demiyoruz. Bir şeyler düzeltilip, sıkı çalışma ile tabi yapılabilir . Ancak maalesef **gelenen noktada fayın tam üzerinde yer alan binalar var. Fay kırıldığı zaman güçlendirme vs. umursamaz. Yıkıp atar.** Bu nedenle önce bu tarz çalışmaların yapılıp ardından imar çalışması yapılması gerekiyor.

-Bu yapılan yanlışların düzeltilmesi, üst kararların düzeltilmesi için Kocaeli'ndeki gibi bizim büyük bir deprem yaşamamız mı gerekiyor?

Emin olun, depremi yaşasak bile o kararları bir ay sonra unutacağız. Sadece Kahramanmaraş'ta değil, bütün Türkiye'de yapılması gereken imar çalışmalarını düzenlenmelidir. Türkiye'nin her yeri imar rantına kurban gitmiş durumda. Maalesef bunu imarı açanda, imardan arsa alanda, o arsa üzerindeki binada oturanda biliyor. Biz bilinçlenmek zorundayız. Devlet kanunlarla insanların sağlıklı ve güvenli yaşamasını sağlamak zorundadır. Bende bu durumun içerisindeyim. Maalesef Türk insanı olarak bizim kendimize saygımız yok. Önce kendimize ve hayatımıza saygılı olacağız ve istemeyi bileceğiz. İstedığımız şey güzel görüntü olmayacak. Güvenlikli güzel görüntü olacak. Bugün geline nokta fayların üzerine yapılmış 2 yıllık binalar var. Bu binalarla ilgili nasıl çözümler üretebiliriz? İçerisinde oturma gidip oradan fay geçtiğini söylesek kimin izin verdiğini soracak. Muteahhiti kim diyecek. Bunun için kanun olacak ve orada kimseyi oturtmayacak. Tabi bunun için çok büyük bütçeye ihtiyaç var. Devletin gücünün ciddi bir kısmını buna harcaması gerekiyor.

Tabi ki Kahramanmaraş'ta EXPO yapılsın, millet bahçesi yapılsın, köprüler yapılsın. Yapılan bütün projelere desteği veriyoruz ama bunların öncelik sırası olmak zorundadır. Ben Elazığ'daki ve İzmir'de ki depremin ardından yapılan konutlara kalite kontrol hizmeti veriyorum. İzmir'de ciddi bir konut yapılmış. Bu bir gecede deprem sonrası alınan karar ile yapılan bir şeydir. Demek ki buna gücümüz var. Kahramanmaraş'ta en öncelikli şey, fay noktalarından insanları taşımaktır. Bunu bütün yetkililere söylüyorum. Bunun içinde önce konutların yapılması gerekiyor. Tabi ki bu konutları Gölbaşı-Türkoğlu segmentine değil, en uzak, en güvenli yere yapılmalıdır. Tabi ki bunlarında yapılabilmesi için iş fay yasasına geliyor. Bu yasalar bir an önce çıkarılmalıdır. Kaçırılmış tren diye bir şey olamaz. Ya da fay hattı üzerine yeni binaların yapılmaması için uygun imar alanlarının üretilmesi gerekiyor. Bunun içinde istişare gerekiyor. Kimse kusura bakmasın, özellikle bizim Kahramanmaraş'ta bir koltuğa oturan her şeyi biliyor. Mimari konuda mimara danışma gereği yok. Jeoloji konusunda jeoloji mühendisine danışmasına gerek yok. Yaptım oldu diyor. Kahramanmaraş'ta yapılan öyle hatalar, öyle sıkıntılar var ki... Bunları yapanlar beni dinleseler eleştirdiğimi söyleyeceklerdir.

-Özellikle Avşar Kampüsü civarına dere yataklarında zemin güçlendirilerek, su çekilerek yapılan binalar var. Şu anda bu binaları doğal afetlerden koruyabilecek bir teknolojimiz olduğunu söyleyebilir miyiz, varsa bu binalar bu teknoloji ile mi yapılıyor?

Tabi ki söyleyemeyiz. Güçlendirme konusunda müteahhitler, zemine harcadıkları masrafı üst tarafın demirlerini azaltarak, kolonlarını keserek sağlamaya çalışıyor. Bu teknik bir çözüm kesinlikle değil. Uzun yıllar Kahramanmaraş'ta Jetground uygulaması yapıldı. Bu uygulama yapılamaz diyemem ama istenilen koşullara uygun mu yapıldı? Bunu tartışabiliriz. Temel kazılıyor, jetgruond yapılıyor. Temel kazılıyor, temelin içinde su var. Suyu uzaklaştırıp üstüne bina yapılıyor. Drenaj ayrı bir şey, güçlendirme ayrı bir şey, oturma ayrı bir şey, taşıma gücü ayrı bir şey bunların hangisine ihtiyaç duyuluyorsa onların yapılması gerekirken, iş zamanla biz güçlendirme istiyoruz diyerek uygun ve ya uygunsuz sadece kâğıt üzerinde kalan projeye devşirildiği görülüyor. Kahramanmaraş'ın deprem bölgesi olması hiçbir şey yapmayacağımız anlamına kesinlikle gelmiyor. Biz bütün şehirlerden daha çok yatay mimariye önem vermiyoruz. Yüksek katlı binalardan artık vazgeçmeliyiz. Ayrıca Kahramanmaraş'ın havası, suyu bu yapılan yanlış projelerle mahvediliyor. Yaptığımız projelerde afete neden olabilir. Örneğin, özellikle kayalık zemine yapılan binaların istinat duvarları. Deprem zamanı bu istinat duvarları can alacak. Yapılan teknik çalışmalar Kahramanmaraş'ta kesinlikle yeterli değil. Çünkü ön çalışma yok. Teknik olarak ilgililerle herhangi bir istişare yok. "Yaptım oldu, ben yaptım bitti" mantığıyla şehirde imar planları devam etmektedir.

-Kentsel hafıza mekanı olarak mezarlıklar kişisel belleğimizde önemli bir yer kaplıyor. Böyle bir anı mekânının bir de teknik kısmı var. Mezarlıklar tasarlanırken şehrin teknik personeline söz düşmesi gerekiyor. Teknik olarak sağlıklı bir mezarlık alanı nasıl olmalı?

Hasancıklı Mezarlığı ile ilgili ne düşünüyorsunuz?

Bu şehirde bir şeyler kafaya konduğu zaman sırf proje yapılsın diye yapılıyor. Bunun çok örnekleri var. Hasancıklı etrafında yaşayan insanların kokudan şikâyet ettiğini duyuyorum. Hiçbir mezarlık kokmaz. Örneğin, Şeyh Adil Mezarlığı şehrin içerisinde. Bu zamana kadar koku duyan oldu mu? Çünkü Şeyh Adil Mezarlığı'nın bulunduğu bölgede sızan bir su kotu yok. Toprağın içerisinde çürüyen bedenlerden sızan kokular, suya karışmıyor. Hasancıklı'da ki durum maalesef, Şeyh Adil Mezarlığı'ndaki gibi değil. Sızıntılar nedeniyle koku oluşuyor. Oradaki su bugün Hatay'a kadar gidiyor. Tarlalar sulanıyor. Bugün mezarlığa ziyaret gidenler bu tarz durumlarla karşılaşılıyor. Doğal olarak bunların kimseye faydası yok.

Geçmişteki oda başkanımızın anlattığı durumu size anlatayım: Hasancıklı Mezarlığı yapılırken oda olarak ve başkanlık olarak itiraz edildiğini, bu itirazda o alanın mezarlık yapılmaması gerektiğini, manzarası olan bir yer olduğu için sosyal donatı alanı olmasının daha isabetli olacağını belirttiklerini söyledi. Buna cevap olarak o dönemin belediye başkanının, ölüsüne sahip çıkmayan dirisine hiç sahip çıkmaz şeklinde bir cevap verdiğini anlattı. Şimdiki belediye başkanları da aynı durumdalar. Bir şey yapılacağı zaman teknik destek alabilecekleri, telefonlarıyla her an ulaşabilecekleri bizler gibi her şeyi aktarabilecek bir jenerasyon var. Kendi jenerasyonum için söyleyeyim. Bizler yapılan yanlışlardan, hatalardan sıkılmış durumdayız. Para pul karşılığı olmadan istişare ve fikir için başvurun diyoruz. En azından bu konularda fikrimizin alınması gerektiğini söylüyoruz. Kahramanmaraş'ın zemini alüvyon zemindir. Alüvyon zemin geçirgen bir zemindir. Kil, kum ve çakıl karışımı olan ve bu karışımın homojen olmadığı, bazı yerlerinde kilin homojen olduğu bazı yerlerinde çakılın fazla olduğu görülür. Çakılın fazla olduğu yerin geçirgenliği fazladır. Suyu geçirme oranı daha yüksektir. Böyle karışık bir zeminde ve eğim olan yamaçta ve de en kötü tarafı geçirimsizliğin sağlamadığı yerin, Kahramanmaraş'ın su kaynağı olan göl kenarında olması çok büyük bir sıkıntı idi. Orası daha yapılırken, insanların daha ağaç kesilirken karşı çıktığı dönemi çok iyi hatırlıyorum. Bizler o dönem mevcut yönetimimiz ve jeoloji mühendisleri olarak Kapıçam'ın karşısında bulunan bölgeyi önerdik. Şuanda da oraya yapılıyor. Önerme sebebimiz ise yine teknik sebeplerden dolayıydı. Hastane ile Tevekkeli Mahallesini ayıran sırta yapılmasını söyledik. O sırt faydan dolayı oluşmuş bir tepeydi ve imara açılması mümkün değildi. O dönem söylediğimizde uzak dendi. Fakat bizim söylediğimiz yer Büyükşehir Belediye binasından 11 km uzaklıkta iken, Hasancıklı Mezarlığı 13 km uzaklıktadır.

-Ceyhan Nehri'ne yakın kent mezarlığının sıkıntılı olabileceğini söylemişsiniz. Toprakta sızan sıvıların Ceyhan Nehri'ne karışıyor olması mümkün mü?

Sadece mezarlık olarak değil, bir noktaya katı atık deposu da yapılırsa o bölgenin sızdırmaz olması gerekir. Orada ağaç kestiler, kayma olmasın diye duvar diktiler ve insanlarımızı oraya gömmeye başladık. Şimdi yan köylerdeki kokudan şikâyet ediyorlar. Daha önce hangi mezarlığın koktuğunu gördünüz? Mezarlıktan sızan sıvıların başka bir sıvıya karışması bu kokuları yaratır. Başka bir örnek olarak arıtma su tesisini söyleyeceğim. Çok güzel bir proje oldu. Ancak, başka bir noktaya yapılabilirdi. Alternatif planlar oluşabilirdi. Saat 5 civarı geçildiği zaman lağım kokuyor. Belirli saatlerde başka şehirlerden gelip oradan geçen insanlarda Kahramanmaraş'ın lağım koktuğunu söyleyebilirler. Bunlar istisare olmadan yapılan projeler olduğu için bu tarz sorunlar ortaya çıkıyor.

-Siz İl Koordinasyon Kurulu(İKK) üyesisiniz. İKK üyesi olarak ilk hedefiniz nedir? Yapacağınız ilk iş nedir?

İKK'nın kurulması benim sürekli hayallerimde olan bir şeyin başlangıcıdır. Herkesin kendi alanında uzman olduğu bilgili olduğu konular var. Depremden bahsederken bu işin tamamen ekip işi olması gerektiğini dile getirdim. Bizler tüm İKK olarak aslında iş ortaklarıyız. Maalesef Türkiye'de ki sistem dolayısıyla birbirimizin rakibi olarak lanse edildik. Tam da o nokta da İKK bu konudaki paydaş meslek gruplarının birliğini sağlamalıdır. Depremi önlemek mi istiyoruz? Jeoloji mühendisinin, jeofizik mühendisinin, mimarın, inşaat mühendisinin, makine mühendisinin, orman mühendisinin, peyzajcısının kolektif bir şekilde çalışabiliyor olması gerekir. Ancak bu şekilde güvenli ve ekonomik şehirler kurabiliriz. İKK bu noktada konuyla ilişkisi olan herkesi bir araya getirebilecek bir oluşum. Bizler menfaat için herhangi bir şey önermiyoruz. Bizler şehrin problemleri ile ilgili elimizi taşın altına koyuyoruz. Bizi dikkate almaları gerektiğini düşünüyorum. Başka çaremiz yok.

Biliyorsunuz ki bu EXPO alanının sloganı “Doğa Dostu Şehir” idi.

2023’e kadar Kahramanmaraş “Doğa Dostu Şehir” olabilir mi?

EXPO sürdürülebilir olursa Kahramanmaraş için güzel bir yatırımdır, projedir. Burada harcanan bir para var ve sürdürülebilir olması gerekiyor. Maalesef doğa dostu şehirler yapmıyoruz, doğa dostu alanlar yapıyoruz. Doğa dostu şehir mi yapmak istiyorsunuz. Örneğin, kocaman kanallar var o kanalların üzerine güneş enerjisi panelleri yapılırsın. Yakın mahallelere elektrik üretsın. Her binaya şart getir, çatısına güneş enerjisi paneli yapsın. Bahçesinin elektriğini o panel üretsın. EXPO bölgesine imar açılacağı söylenmişti. Peki, o bölgenin altyapısı ne olacak? Üniversitenin önündeki köprünün alt taşeronluğunu ben yaptım. Şantiye kurdum, o dönem bir tane bile bina yoktu. Bir tek üniversite vardı. Şantiye için işçilerin kullanacağı lavabo, kalacağı konteynır istedik. KASKİ’yi aradık. Kanalizasyon nerede diye sorduk. Fosseptik çukuru açmamız gerektiğini söylediler. O dönem 1 ve ya 2 tane öğrenci yurdu vardı. Öğrenci yurdunun kanalizasyonu olup olmadığını sordum. Olmadığını söylediler. Koca yurdun kanalizasyonu yok. Bunun sonucu kanalizasyon gelene kadar lağım suları açık derelerden akıyor. Üniversitenin oradaki geçide karşı çıktım. Battı çıktı yapılması gerektiğini söyledim. “Niye” dediler. “Yarın her büyükşehirde olduğu gibi burada da raylı sistem istenecektir” dedim. Eğer ki yarın bir raylı sistem yapılmak istendiğinde üniversitenin içerisine girebilecekti. O üst geçit sebebiyle bu durum ortadan kalktı. Projeleri 3-5 yıllık hesaplayıp yapıyorlar. Fikir istemiyorlar. Bizler öncelikle güvenliğin ön planda tutularak yapılar yapılması gerektiğini ve bu konuda istişareler yapılması gerektiğini söylüyoruz.

I EXPO 2023 KAHRAMANMARAŞ

SORUŞTURMA SORUSU

Bu sayıda bültenimizin teması Kentsel Hafıza Mekanı. Genç mimarlar olarak yaşadığınız kentteki hafıza mekanları ile alakalı ne düşünüyorsunuz? Bu kentte yaşayan genç bir mimar neleri dert eder, sorunları problemleri ya da çözüm önerileri nelerdir?

Sema ORUÇ
Mimar

Hafızamız zaman ve mekanla bütündür. Geçmiş deneyimlerimize bağlı olaylar, mekanda izler bırakır ve bu izler anılarımızın, hatıralarımızın kökenini oluşturur. Mekan deneyimlerimizin ürünü olmasının yanı sıra deneyimlerimizi oluşturan bir üretim olgusudur. İnsan tarafından üretilen kent fiziksel çevresiyle ve toplumsal yapısıyla hafıza diyalogu açar ve bir hafıza modeli olarak var olur. Örneğin Atatürk parkı fuar alanı benim bu kentteki hafıza mekanlarımdan birisi hayal meyal hatırladığım bu alanda yaz aylarında bir süreliğine düzenlenen etkinliklerle fuar bir çok farklı yaş grubundan insanı misafir eder, eğlendirir ve hafızalarında izler bırakırdı. Benim hafızamda kalan lunapark, çarşıdan araba ve pamuk şeker... Kentimizde hafızalarımıza yer edinmiş bir çok mekan vardır. Zaten mekan bizlere bir aracı değil midir? Biz nerde

mutlu olmuşsak zamanı hatırlamak istediyssek o mekanda bizim için değerlidir, mekanın estetik ve tarihi değeri tabi ki önemli ama tek başına yeterli değil. Tasarladığımız mekanlarda önemli olan şey içerisinde yaşayan kullanıcı mutlu olabilecek mi? Bu konuyla ilgili mutluluğun mimarisi adlı kitapta okuduğum ve çok etkilendiğim bir bölümden bahsetmek istiyorum. 1923 yılında Henry Fruges adlı bir Fransız sanayici Le Corbusier'den fabrikasında çalışan işçiler ve aileleri için lojmanlar tasarlamasını ister. Fabrikaların hemen yanında inşa edilen lojmanlar kutu gibi görünümleri, uzun dikdörtgen pencereleri, dümdüz çatı ve duvarlarıyla birer modernizm abidesidir. Corbusier inşa ettiği yapıya hiç bir yerel özellik katmamakla övünmektedir. İşçiler için tasarladığı yaşama alanlarında betondan, hiç bir süs içermeyen yüzeyler, çıplak ampuller kullanması onun sanayi ve teknolojiye ne kadar hayranlık duyduğunun açık bir göstergesidir. Fakat bu evlerde yaşayacak olanların güzellik anlayışı onunkinden oldukça farklıdır. Her gün fabrikalarda uzun saatler çalışmak zorunda olan bu insanlar kısacık tatil günlerinde onlara yine fabrikayı hatırlatan bir evde yaşamak istemezler. Onlar köylerini, tarlalarını özleyordular. Bir kaç yıl sonra bu modern yapıya tasarım bozulur mu diye düşünmeden çatılarını oluklu malzemelerle kapladılar, bacalar inşa ettiler küçük bahçeleri kümes telleriyle çevirdiler, bahçelere çeşmeler eklediler. Ve bu şekilde artık daha mutluydular.. Bu kentin genç mimarlarından sadece biriyim kaygım yapmış olduğum tasarımlar insanların ve kentin hafızasında nasıl yer edinecek, içerisinde yaşayan insanların hafıza mekanı olabilecek mi?

Batuhan GÖREN
Mimar

Mimarların kendi aralarında nasıl organize olması gerekir?

Uygulama projesinde mühendislik ile aramızdaki farkı şehirdeki yüklenici firmalara nasıl anlatabiliriz?

Bu meslek müteahhiti ikna etmekten mi ibarettir?

Merhabalar ben Batuhan Gören cevaplarını kendim veremediğim birkaç soru ile başlamak istedim. Bu yazı bu sorulara bir cevap niteliğinde olamayacak, aksine bu sorulardan doğan kaygıları dile getirecek.

2020 mezunu bir mimarımdır. İl dışı iş deneyimimden sonra tekrar yaşadığım şehre döndüm ve bir şeyler yapmaya çalışıyorum kendi yerimi açarak

Sena TAŞDEMİR

Mimar

Özellikle "hafıza mekanı" kavramı hakkında şunu söyleyebilirim ki; Hafıza mekanı toplumsal hafıza ile alakalı bir kavramdır. Terim, Fransız tarihçi Pierre Nora tarafından literatüre kazandırılmıştır. Terim, belirli yerlerin, nesnelerin veya olayların grup için özel bir öneme sahip olabileceğini belirtmektedir.

Mimarlık mesleğini seçtiğimde şehrimize neler katabileceğimi düşündüm. Mezun olduğum süreç içerisinde şehirdeki yapıları daha dikkatli şekilde inceledim ve gördüğüm kadarıyla tek düze, sıradan sadece temel ihtiyaçları karşılayan mekanların sırf gereklilikten dolayı bir araya gelmiş ve yapıları oluşturmuş bir hali var gibiydi. Daha sonra sektörde tanık olduğum birkaç olayda işverenin kendisi adına maddi olarak en çok katkı sağlayacak yapıyı elde etmek amacıyla tasarım sürecini buna göre yönlendirdiğini fark ettim. Yönetmeliklerin vermiş olduğu kısıtlayıcı duruma ek olarak işverenlerinde tasarım sürecini maddi olarak

başladım.

Okul yıllarımı mesleki sevgim ve tasarım kaygım ile geçirdim. Bana göre bu şehirde genç bir mimar eğer aileden süregelen bir işi ofisi devralmıyor ve baştan başlıyorsa çok zorlu bir süreçte başlıyor demektir. Ülkemizde genç olmak demek, hayalleri genç gibi kurup ekonomisini yaşlı gibi planlamaktır. Bu nedenle genç mimarın ilk kaygısı maddiyattır. Bu maddiyat kaygısı mesleği etik kurallarını kırarak seviyeye gelmişse bir iş alındığında sadece hızlı bitmesine odaklanılacaksa ve tasarımı geçiştirmek için alalade yapacaksa o genç aslında eline boya kalemi almış, duvar karşısına oturmuş bir çocuk gibi karalamaya başlayacaktır. Öğrenirken kirlitecekse eğer kentsel hafızada farkında olmadan büyük boşluklar oluşturacaktır.

Bu nedenle genç mimar, meslek içerisindeki önceliklerini bir sıraya koymalı bahsettiğimiz maddi kaygı ile tasarım kaygısını dengelemeyi öğrenmeli ve bu ortama rağmen özgün tasarım ilkelerine sıkı sıkıya sarılmaya çalışmalıdır.

olumsuz etkilemesi tek düze yapıların ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Bu şehrin kültürel yapısında özellikle belli bir yaş grubunda sabit fikirlilik yeniliklere açık olamama, yeni bir tasarıma cesaret edememe söz konusudur ve bu süreçte mimarı zorlamaktadır. Buradan çıkardığım bir diğer sonuç ise diğer insanların eleştirilerine maruz kalma korkusu, yenilikleri engellemektedir. Ayrıca bir diğer sorun ise ihtiyaç duyulan mekanlar yerine var olan mekanların tekrarı bu şehirde oldukça yaygındır. Bu sorunlara önerilerim ise şehir için önem arz eden mekanlarda, caddelerde parklarda bir tasarım sürecinde özellikle şehrin yerli mimarlarına tasarım yarışması yapılmalı bu halkın fikrine sunulmalıdır. Ayrıca aynı mekanların tekrarı yerine ihtiyaç duyulan mekanlar araştırılmalı ve bunlara yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Tasarım sürecinde ise müteahhitlerimizin biz mimarları anlaması adına bu yetkiye sahip olmadan önce kısa bir seminer eğitiminden geçmeleri gerektiğini düşünüyorum. Türkiye'de yapılan araştırmalara göre memleketinden dışarda okumuş ama üniversite sonrası yaşamak için en çok geri dönmüş şehir Kahramanmaraş'tır. Bu konuyu dikkate alırsak bu şehri değiştirmek bizim elimizdedir. Bu şehri en çok biz güzelleştirebiliriz, bizler daha yaşanabilir hale getirebiliriz..

Emine ÇİÇEK

Mimar

NASIL YAPILIR? NASIL DÖNÜŞTÜRÜLÜR? NASIL YIKILIR? SORULARI ÜZERİNDEN SARI BİNA ÖRNEĞİ

Mimarlıkta temel soru(n)ları sormada başa dönme meyli, kuşkusuz bir paradoksta sıkışmışlığın sonucudur. Türkiye koşullarında var olmayı keşfetme süreci, varlığı devam eden kabullenilmiş yok etmekle potlacha dönüşmüş durumda desek çok da yanlış bir şey söylemiş olmayız. Nitekim argümanları eşitlemek nihai amaç olmamakla beraber bilinçsizce gelişen bir süreç söz konusudur. Rant şekillendirici yetki, argümanları da elden geçirerek bir sonuca ulaşmayı belki de şuursuz göğüslemiştir. Öte yandan rantın öznesi pasifize olmuş durumda başına gelecekleri beklemektedir. Nesne ise cevaplamak üzere Nasıl yapılır?

Nasıl dönüştürülür? Nasıl yıkılır? sorularını gözetmektedir. Sözgelimi bu metinle başlıkta belirttiğim sorulara cevap vermeyi amaçlamamakla berber nasıl yapılmaz ya da nasıl dönüştürülmez ve ya da nasıl yıkılmaz sorularıyla yüzleşerek kavrama noktasına yaklaşabilirim diye umuyorum. Bu noktada öncelikle basit bir kent tanımı yazalım; güvenlik, denetim, kontrol, turizm ve ticaret gibi pratiklerle bitimsiz bir şekilde yeniden ve yeniden kurgulanmaktadır ya da im-gelenmektedir. Bu devingen süreci Pelin Tan'ın ifadesiyle belirtmek gerekirse; Global değil translobal kent. Ekonomik olarak sömüren bir şeyden de bahsediyoruz.

Nasıl Yapılır?

Nasıl yapılır sorusunda temel sorun kavramayı kolaylaştırma amacı olan standardize etme alışkanlığı ile başlıyor. Çağımızda bilgi arttıkça hepsine hâkim olma dürtüsü ya da daha olağan yaşam standartlarına sahip olma isteği bilgiyi alma ve tözünü kullanma alışkanlığından vazgeçireli çok oldu. Şimdi her türlü bilgi hapsedilme kaydıyla alınıyor fakat kavranamıyor, sentezlenemiyor. Bu nedenle yalnızca bize sunulan 'norm(al)'ları alıp kullanıyoruz. Diğer'i yani 'anormal'i ise deyimi yerindeyse özensizce hasır altı ediyoruz, ya da güncel bir ifadeyle; sosyal medyada hikâye kaydırır gibi kaydırıyoruz; bakıyor ama görmüyor...

Normalin aşına olduğumuz ve onu böyle güçlü kılan iki yüzünü görürüz. Normal hem dünyadaki bir olgudur hem de neyin doğru olduğuna dair bir yargıdır. (Jonathan Mooney, Normalin Kısa Tarihi) Kısacası ne, nasıl ve nasıl olmalı sorularına cevap veren bir nitelik. Anormal ise normal olmayan, alışagelinenin aksi; kısaca normal olarak değerlendirmedığımız her şey, yalnız burada önemli bir noktaya değinmekte fayda var; normali de anormali de normlaştı-

rabılme hali yani anormalin normalizasyonu stabil olmayan bir durum belirtmektedir. Normal olanla normal olmayan (anormal) meselesine kısaca değinmekle yetinmek, konu dışına çıkmamak adına yeterli diye düşünüyorum.

Yapmanın normali dayatılan bir sosyokültürden ne beklenebilir peki? Ya da hangi normal dayatılmaktadır? Bu noktada 90'larda Kahramanmaraş'ta inşa edilen ve 2009 yılından günümüze kadar Google'ın dünyanın en saçma binası şeklinde algoritma oluşturduğu yapıdan; halk isimlendirmesi ile Sarı Bina'dan, 18 Katlı'dan söz etmekte fayda var. Halkın yani binanın yerli kullanıcısının (fiziksel olarak kullanmasa bile kent objesi daha doğrusu kent belleği olarak kullandığı) yapıyı kimliklendirmiş olması yapının kent belleğindeki yerini pekâlâ göstermektedir. Henüz yeni yapılmış bile değilken, sonradan sonraya yapıyı içimizdeki ur gibi tahayyül etme sürecini ne tetiklemiş olabilir? Nasıl yapılmalı sorusu bu kadar geç sorulur mu? Sorulursa ne olacağı artık gün gibi ortada: yok et, kurtul!

Nasıl Dönüştürülür?

Konuya değinmeden önce bir toplumun toplumsallığını gözlemleme ile içkin bir olumlama arasındaki farkı hatırlatmakta fayda var. Nitekim Çin'deki toplumsallıktan ve inşadan dem vurmak gibi haddim dışı konulara değindikçe bu hoşgörüyü ihtiyacım olacak. Söz gelimi bir flaneuse adayı olmak kolay değil. Burada mesele Flaneuse olmak değil aday olmak ve tam da bu noktadaki dönüşüm; şüphesiz kavramlardan çıkıp fiziksel dönüşüme değineceğimiz yer. Flaneuse dediğimizde (Türkçeye marjinal ya da aylak kadın olarak çevrilmiştir, fakat orijinal kelimeyi kullanmayı yeğlerim) tamamlanmış bir normalden söz ederiz, fakat bu kavramın adayı olmak henüz kendini gerçekleştirmemiş ya da tamamlanmamış bir olgudur hatta anormallikler bütünüdür dersek bilmiyorum yanılır mıyım.

Fiziksel bağlamda bir dönüşüme gelince daha önce belirttiğim gibi nasıl olacağını bilemem fakat örneklendirebilirim diye umuyorum. Çin'de kaldığım yurtlar yaklaşık 80 yaşındaydı ve her binanın bir ismi vardı. Bizdeki Ayşe Hanım Apt gibi başka bir nesneye referans verme şeklinde değil de binaya bir kimlik atfetme gibi düşünebilirsiniz bunu. Neticede binaların kent hafızasına işlenen birer nesne olarak sosyo-kültürün bir parçası haline gelmesi yeni bir durum değil. Ona topluma özgü kimliklendirme ile

muamele etme de şaşılacak bir durum olmasa gerek. Söz gelimi bu yurtlar belli periyotlarla bakıma alınmış, talep ya da ihtiyaç halinde de dönüştürülmüş. Kampüs içindeki lojmanlar da bu dönüşümden nasibini almışlar; cam ve çelik eklentilerle asansör, cephe gibi moderniteye ait ürünlere sahip olmuşlar. Burada daha önce okuduğum fakat kimin yazdığını hatırlamadığım bir makaleden alıntı eklemeyi istiyorum; 'Şikago 35 yılda bir yenilenir'. Bu aslında insanın nasıl olması gerektiği ya da nasıl olduğunu sorgulatan bir veri. Nitekim kent burada sosyokültürün meydana getirdiği kimlikler bütünü ve Çin pek çokları gibi bunu yok etmekten önce dönüştürmeyi öncelikli olarak ele almaktadır. Temel olarak hız, tarife ve ideoloji çerçevesinde yapıların kimliklerini korumaya yönelik bir program izlemektedir.

Sarı bina örneği üzerinden dönüşümü inceleyelim. Cı-lız birkaç ses Sarı Bina için dönüştürme örneği göstermişti. Burada cı-lızlığın sese ait olmayıp sözde dinleyenin belirlediği bir makam olduğunu hatırlatmakta fayda var. Nitekim dönüşüm genel olarak Sarı binanın kimliğini yok etme üzerine kurgulanmıştı. Sarısını göremeyeceğimiz parlak cam cepheler, çelik strüktür eklentileri, kat sayısını azaltma vb. Sonuç olarak Sarı Binayı dönüştürme senaryoları da tutulmadı.

Nasıl Yıkılır?

Günümüz toplumunun bunalımı Agamben'in iddia ettiği gibi, egemenliğin ölçüsüzce yaygınlaşmasından ve hukuk ile şiddet arasındaki ayrımın ortadan kalkmasından, yani olağanüstü halin normalleşmesinden kaynaklanmaz. Artık olağanüstü bir halin mümkün olmayışından her şeyin topluma içkin bir aynılık tarafından mas edilmesinden kaynaklanır. 'aynılık cehennemi' olumsuzluğunun şiddetine benzemeyen özel şiddet biçimleri ortaya çıkartmaktadır. (Byung Chol Han- Şiddetin Topolojisi) Bu noktada şiddet kimlik yıkımına dönüşmüştür. Bunu öncelikle fiziksel yıkım şekli olan mimari yapıları yok etme eğilimi ile göstermektedir. Nitekim Sarı Binayı yıkmak, binanın var ettiği kimliği yıkmak temelinde kurgulanmıştır. Gösteri toplumu, binanın sarı olma halini ortadan kaldırarak saçma olma halini de ortadan kaldırmaya yönelik bir şov düzenlemek üzere tertiplenmiştir. Sarı bina gitsin de ne gelirse gelsin. Aslında sosyokültürün kabulleri genel olarak baz alındığında yerine yapılacak yapı üslubu az çok belli, yalnız dikkat çekmek is-

tediğim nokta; artık kimlikten bahsetmek pek mümkün değil. Söz gelimi Arif Şentek'in Sarı Binanın Serüveni adlı makalesinde de belirttiği gibi yerine gelecek külliyeler toplum normlarına çoktan işlenmiş durumda. Üsluptan konuşmaya başlamak demek kimliği bırakmak demek olmamakla beraber, burada üslup norma dönüşmüştür.

Yapı ömrü ile değer biçilen yıkım sürecinin, kimlik ve kent belleği ile yeniden yorumlanma yoluna girdiği Sarı Bina örneğinde şova dönüşmesinin bir diğer nedeni de kuşkusuz yapının yalnızlığı. Buradaki yalnızlık Kahramanmaraş'ta postmoderniteye referans veren çok katlı yapıların, Sarı Bina'nın kent belleğinde kapladığı kütsel hacim oranını karşılamaması olabilir. Hatta Sarı Binanın maliyet değerleri olabilir. Ve hatta kentlinin bu postmodern yapıyı fiziksel olarak verimli kullanamaması (beceriksizliği) olabilir. Söz gelimi Sarı Binanın yıkılması, bunalımdaki toplumun şiddetini göstermektedir.

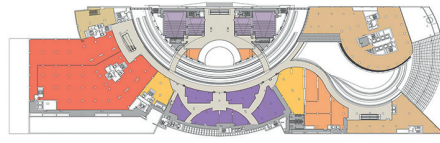
“Bir Yapı Bir Mimar”

KANYON

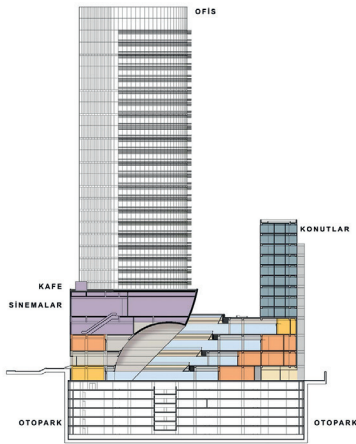
Merve ZENGİN

Mimar

AVM

Kanyon alışveriş merkezinin cesur formu, dinamikliği ve yeşil meydanıyla açık havada alışveriş imkanı sunuyor.

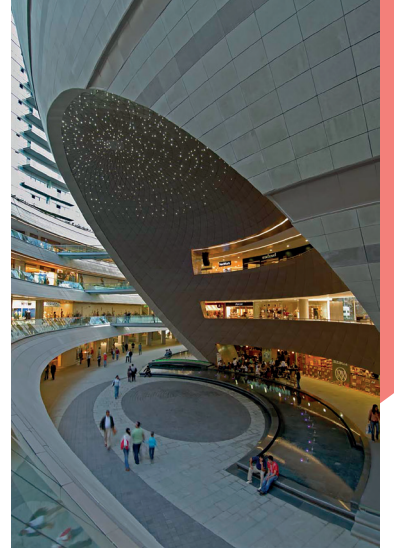
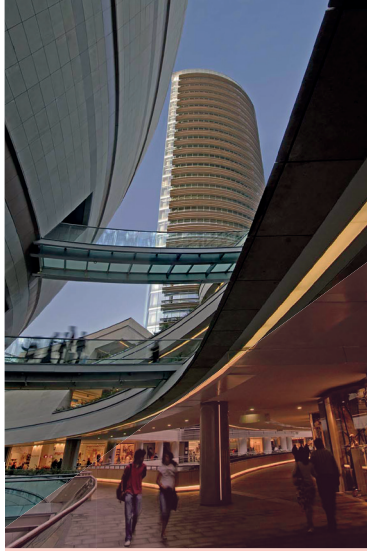

Tabanlıoğlu Mimarlık ve Jerde Partnership tarafından tasarlanan, İstanbul Levent'te bulunan alışveriş merkezi, ofis, konut karma yapısıyla hizmet vermektedir.

Kanyon Projesi ile Türkiye'de ilk kez bir alışveriş merkezi açık bir alışveriş alanı olarak tasarlandı. Nişantaşı, Beyoğlu ve Bağdat Caddesi gibi uzun yıllardır tercih edilen alışveriş bölgeleri farklı bir ölçekte değerlendirilerek, yenilikçi bir mimari yaklaşımla, alışveriş alanında "sokak alışverişi" ve "şehir içi" etkisi yaratıldı.

Özel iklimlendirme sistemleri sayesinde de, 40 bin m²'lik açık alışveriş merkezinin iç mekan konforu taşıması sağlandı. Kanyon Alışveriş Merkezi ziyaretçileri, cadde ortamında ve doğal bir çevre içinde, hava koşullarından etkilenmeden alışveriş yapma imkanına sahiptirler.

Binaları ve alanları birbirine bağlayan, avlularla çevrili iç yollar şehiriçi etkisi yaratmaktadır. Her binanın, yerleşim planının ve bağlantı yollarının sahip olduğu yumuşak kavisler zarif bir akış sağlar; yeşillikle çevrili eğrisel form, çok seçenekli sokaklarıyla derinlik ve ferahlık hissi vermektedir.

40 000 m2 lik bu alan, kapalı bir alış-veriş merkezi olmaktan ziyade açık havada, Nişantaşı'nda, Beyoğlu'nda, Bağdat Caddesinde olduğu gibi cadde ortamında, doğal bir çevre içinde ancak mevsimsel değişikliklere maruz kalmadan alışveriş imkanı sağlayacak biçimde düzenlenmiştir. Farklı açılarda yerleştirilmiş apartman dairelerinin tamamı bu vadinin manzarasına hakim olmakla birlikte mahremiyetini korumaktadır. Şekli bir kanyonu andırdığından bu ismi alan kompleks açık, yarı açık ve kapalı mekanlardan oluşan bir alışveriş merkezidir. Bina'nın üstünde, 2009'da açılan bir heliport yer almaktadır.

Bulvarda yer alan ana yapı 25 katlı, betonarme, cam yüzeyli ofis kulesidir. Boyutları 80-380 metrekare arasında değişen, 20 farklı planda, 179 apartman dairesinin yer aldığı 15 teras katlı konut binası alan boyunca uzanan 4 katlı, 170 dükkan, 9 sinema salonu, bir supermarket, café, bar ve restoranlarla, açık ve kapalı yüzme havuzu, spor ve spa merkezlerini barındıran, alışveriş alanına bakmaktadır. Birçok kattan ve şehirden alışveriş alanına erişim sağlayan giriş kapılarından biri de metro çıkışından mevcuttur.

Kompleksin cesur ve çarpıcı formu doğal taşlar ve özgün yapı malzemeleriyle desteklenmiştir. Açık toprak tonunda taş ve boyalı bakır metal bantlar cephenin ana unsurlarıdır. Taşıyıcı sistemi betonarme karkas çelik ve temel radye temeldir. İşlev anlamında melez bir yapı olan Kanyon kent yaşamına modern değerler katacak, yeni trendleri belirleyecek ve şehre bir meydan ile yeşil, hareketli bir yaya bölgesi kazandıracaktır.

Kente açık yeni bir kent merkezi yaratıldı

Son yıllarda, genellikle şehrin merkezinden uzak, korunaklı alanlara yayılan, özelleştirilmiş, "kapalı site" tarzı yaşama alternatif olarak Kanyon, kent yaşamına doğrudan eklemlenen, kent dokusu içinde, kamusal alanla birleşerek gelişen bir ortak yaşam modeli öneriyor.

Farklı açılarla yerleştirilmiş apartman dairelerinin tümü vadi manzarasına hakim konumda ve her biri mahremiyetini koruyacak şekilde tasarlandı.

Giriş kapılarından biri Metro çıkışında yer alan Kanyon'un alışveriş merkezine bir çok kattan ve şehirden erişim sağlanabiliyor. Binaları ve alanları birbirine bağlayan, avlularla çevrili iç yollar ise şehiriçi etkisi ve devamlılık yaratıyor.

Şehir merkezinde, ortak yeşil alanlarla çevrelenmiş, konut, ofis, dükkanlar, eğlence alanları ve diğer sosyal alanlar gibi farklı mekanların bulunduğu yeni bir kent yaşamı modeli hayata geçirildi. Ulaşım olanaklarının çeşitliliği nedeniyle, kolay erişilebilir ve kente açık yeni bir kent merkezi oluşturuldu.

Bir vadinin doğal koruyuculuğu örnek alınarak yaratılan Kanyon, "yeşil mimari"nin de ülkemizdeki en iyi temsilcilerinden biri. Yüksek bir binada yer almalarına karşın, konutların açılan pencereleri, balkonları ve bahçeleri bulunuyor. Kanyon'da, çatılarda yeşil alanlar oluşturuldu, yollarda ve diğer kotlarda bitkilendirme çalışmaları yapıldı.

Geniş bir perspektifte kent manzarasına hakim olan Kanyon, mimari ve sosyal bağlamda kentin dokusuna ve ritmine katılıyor.

Kanyon'un konut bölümünde de, çağdaş yaşam ihtiyaçlarının günümüzde mümkün olan en üst düzeyde karşılandığı, aynı zamanda da komşulararası karşılıklı ilişkinin teşvik edildiği "nezih bir semt" ortamı oluşturuldu.

Kanyon

TAYİN AKÜLER / KAHRAMANMARAŞ

Mehmet Ali TURUNÇ

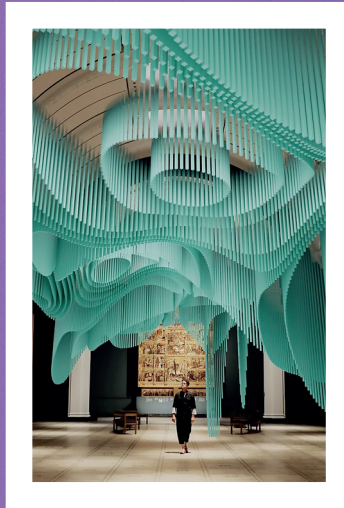
Mimar

SANAL EVREN VE MİMARLIK

Metaverse (sanal evren) nedir?

Aşırı kaynak tüketimi ile dünyanın sınırlarının zorlandığı bu günlerde insanların yaşam şeklini ve belki de dünyanın kaderini değiştirecek Metaverse veya Türkçe karşılığı ile sanal evren hayatımıza girdi. Facebook'un kurucusu Mark Zuckerberg tarafından duyurulan Metaverse, kullanıcıların artırılmış gerçeklik cihazları ile 3 boyutlu şekilde yer alacağı fizikselleştirilmiş internet olarak tanımlanıyor. Şimdilik daha çok eğlence sektörü ön planda olsa da eğitim ve iş hayatı gibi konuların da entegre edildiği evrenler hedefleniyor. Verimliliğin ve çevre duyarlılığının öneminin arttığı bu dönemde sanal evrenler dünyanın kaderinin değişmesinde önemli bir yere sahip olabilir.

2018 yılında gösterime giren "Ready Player One" filmi bize bazı fikirler verebilir. Fiziksel dünyada sadece temel ihtiyaçları karşılayan mekanların bulunduğu gördüğümüz film distopik olsa da insanların eğlence ve iş hayatı gibi konularda sanal evrene geçişiyle karşılaşacağımız durumlarla ilgili bize ufak ipuçları veriyor. Dünya nüfusunun artması ve kaynakların hızlı tüketimi ile beraber artan verimlilik ihtiyacı toplumların sanal evren yaşamına yönelmesini zorunlu kılabilir. Bunun yanında korona virüs ile yaşadığımız pandemi döneminde şirketlerin "Zoom" gibi uygulamalarla uzaktan çalışmaya yönelmesi ve verimli olması sanal evrenlere adapte olma ihtimalini güçlendiriyor. Artırılmış sanal gerçeklik cihazlarının yaygınlaşması ve şirketlerin sanal evrende yerini alması ile eğlence sektörünün ardından iş ve eğitim hayatındaki alışkanlıklarımızın da değiştiğini göreceğiz. Alışkanlıklarımızın değişmesi ile fiziksel olarak ihtiyaç duyduğumuz ürünler azalacak ve bu durum karbon salınımının azalmasına katkıda bulunacaktır.

Sanal evrene geçiş ile birlikte fiziksel dünyada bulunan birçok mekan işlevini yitirecek ve yapı sektörü doğrudan etkilenecektir. Örneğin fiziksel bir okul yapısına ihtiyaç duyulmadan sanal mekanlarda öğrencilerin bir araya gelmesi ile eğitim faaliyetleri sürdürülebilir. Yapı sektörünün bir parçası olan biz mimarlar da dijitalleşmenin getireceği bu durum ile değişimi yaşayacağız.

Metaverse mimarlar için neden önemlidir?

Fiziksel kısıtlamaların olmadığı bir sanal evrende tasarıma bakış açımız tamamen değişecek ve yeni kurallarıyla birlikte sanal inşaat sürecine adapte olacağız. Birçok sanal evrenin oluşturulduğunu ve bazı evrenlerde arazi satışlarına olan ilginin arttığını görüyoruz. Arazi satışlarının ardından Metaverse odaklı mimari tasarımcı ve tasarım ofislerinin oluşumuyla birlikte temeli blockchain teknolojisine dayanan NFT mimari eserler görmeye başladık. Blockchain tabanlı satılan bu eserler arasında Ciddi fiyatlarda alıcı bulan örneklerle şahit oluyoruz.

Metaverse ile yönetmelik, maliyet ve coğrafya gibi sınırlayıcı etkenlerden uzak sanal okul, konser ve buluşma alanları tasarlama deneyimi yaşayacağız. Yani

Sonuç olarak, dünyayı yaşanmaz bir yer olma yolunda ilerleten insanlık için Metaverse kurtarıcı olarak görülebilir. Gerçek ile sanal evren arasında nasıl bir denge kuracağımız netleşme de verimlilik ve konfor alanında getireceği avantajlardan dolayı sanal evrene olan ilgi artacaktır. Sanal evrenin yükseldiği bu dönemde mimarlar olarak biz de gelişmeleri takip edip fiziksel kısıtlamalara bağlı kalmadan hayal gücümüzün ölçüsünde sanal mimari tasarımlar ortaya koyacağız.

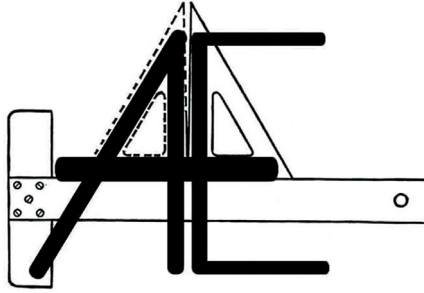
üniversite ve iş hayatında öğrendiklerimizin dışına çıkarak hayal gücümüzün genişliğinde tasarımlar ortaya çıkaracağız. Fiziksel dünyadaki

inşaat sürecinin sanal evrenlerde olmayacağını düşünürsek daha fazla tasarım ortaya koymak adına mimarlara çokça vakit kalacak ve sanal evrene adapte olabilen mekanların inşaat maliyetleri sıfırlanacaktır. Mimari tasarım alanı henüz kısıtlı gibi görünse de Metaverse içerisinde önemli yere sahip olan oyun sektörü mimarlar için başlangıç fırsatı olabilir. Özellikle ülkemizde mimarlık mezunu birçok

gencin mesleğini yapma olanağı bulamadığını düşünürsek şimdiden Metaverse odaklı tasarımlara yönelmek iyi bir seçenek olarak görünüyor.

*Bundan üç buçuk sene önce; Erciyes Üniversitesi Mimarlık Fakültesi ikinci sınıf öğrencisiyken bölümümüzün masraflarından dolayı okulu bırakan arkadaşlarımız olduğunu gördük. Bu durum üzerine düşünürken 2014'te **Askıda Eskiz**'i kurduk.*

ASKIDA ESKİZ

İrem YAŞAR

Mimar

"Fırınlarda **"askıda ekmek"** ile fazla olan ekmek bir sepete bırakılır ve ihtiyacı olan kişi de gelir para vermeden askıda ekmekten ihtiyacı kadar ekmek alır. Yani ne yardım eden ekmek alanı bilir, ne de alan yardım edeni... Biz de aynı okulda olduğumuz için öğrenci arkadaşlarımız rencide olmasın diye yardım eden ile yardım alan kişi arasında bir etkileşim olmasını istemedik. Bu nedenle projenin ismi Askıda Ekmek'ten, Askıda Eskiz'e evrildi. Askıda Eskiz'in amacı, mezun olan arkadaşlardan malzemeleri toplamak ve ihtiyacı olanlara ulaştırmak. Oluşum çok güzel ilerlerken bunun yeterli olmadığını fark ettik ve gönüllü olan arkadaşlarımızla

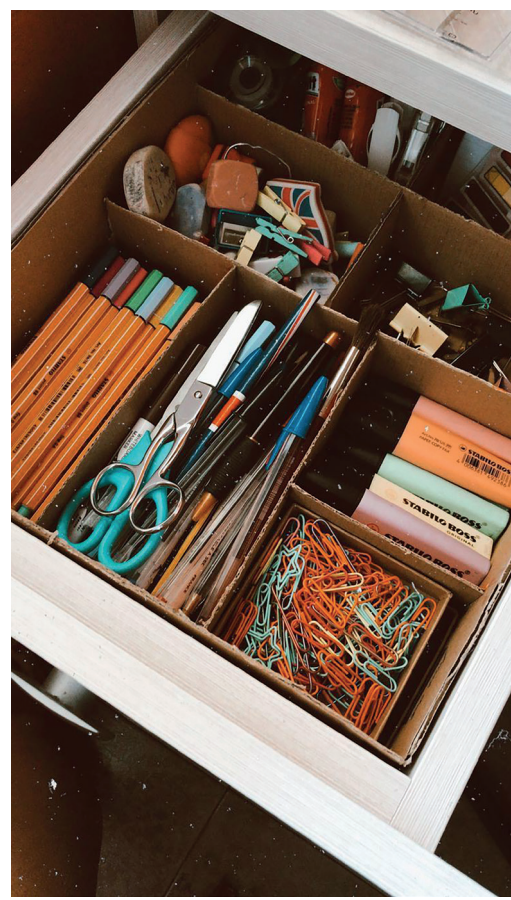
cüzi bir miktar para vererek damlaya damlaya göl olur mantığıyla ihtiyacı olanlara burs sağladık. Bunu gören hocalarımız destek olmak istedi ve bursları gönüllü hocalarımızdan sağlamaya başladık. Yaptığımız her şey kişinin rencide olmaması için gizli yapılıyor ama bir yandan kaydı tutuluyor. Zamanla proje teslimi sürecinde çıktısını alamayanlar için de destek vermeye başladık.

Yıl sonunda ihtiyacı olan arkadaşlara market çekleri de dağıtıyoruz. 2014 yılında gönüllü olarak başladığımız bu uygulamaya gelen destekler de yıllar geçtikçe arttı. Şehrimizdeki serbest mimarlar da Askıda Eskiz'e malzemeler alarak ya da burs desteğiyle başışta bulunuyorlar." Askıda Eskiz'in kurucu üyeleri Büşra Kama ve Fatma Mehmetoğlu Arkitera için yazdıkları yazıda Askıda Eskiz'in işleyişini ve kurulma hikayesini böyle tanıtmışlardı. Ben ise yazımda mimarlık eğitiminde yaşadığımız maddi-manevi tüm zorluklar ve sıkıntılar üzerinden Askıda Eskiz'in benim için ve okul arkadaşlarım için önemini ve kıymetini anlatmaya çalışacağım.

Mimarlık eğitimi, tercih döneminden mezuniyet dönemine varıncaya dek pek çok belirsizlik, kaygı, stres, mad-di-manevi çeşitli yetersizliklerle karşı karşıya olduğumuz; keyifli fakat bir o kadar da zorlayıcı bir süreci içinde barındırıyor. Bu sürecin içindeyken bizler kendimizi sıklıkla pek çok açıdan yetersiz hissedebiliyoruz ki bu bunca olumsuz durumla beraber oldukça kaçınılmaz ve doğal bir durum. Bunların yanına bir de eğitiminizi sürdürebilmeniz için dönem boyunca devamlı olarak bütçe ayırmanız gereken maket malzemeleri, çizim malzemeleri, pafta çıktıları eklendiği zaman, mimarlık eğitimi, biz öğrenciler için gerçek bir meydan okuma haline geliyor. Askıda Eskiz de tam bu noktada tüm bu sıkıntılarla mücadele etmeye çalıştığımız fakülte çatısı altında kurulan, tamamen gönüllülük esaslı bir "öğrenci dayanışması ve malzeme sirkülasyonu" sağlamak amacıyla kurulmuş bir oluşum. Ne mutlu ki oluşumun kuruluşundan itibaren amaçlandığı gibi bir sonraki dönemlere devredilerek işleyişini aksamadan sürdürebildi. Kurucu üyeler Fatma ve Büşra'dan sonra yürütücülüğü devralan Selvinur Kuru ve Aybüke Kararslan'dan hemen sonra ben de oluşuma dahil oldum. Şuan benimle birlikte aktif olarak Selvinur Kuru, Canan Peşkir, Asuman Daşçı ve 2. Sınıf bir grup arkadaşımız ilgilenmekte. Bu güzel ekibe dahil olduğum günden beri Askıda Eskiz'in bana ve dokunduğu insanlara katkılarını görmek, her anı dolu dolu geçen mimarlık eğitimimin bana kattığı en güzel şeylerden biriydi. Benimle aynı sıkıntılarla boğuşan alt ve üst dönem arkadaşlarımla bazen bir gönyeyi, bazense kantinde kahve eşliğinde dertlerimi paylaşmak, içinden nasıl çıkacağımı bilemediğim küçüklü büyüklü problemlerin benden önce de pek çok kişi tarafından yaşandığına ve bu problemlerin el birliğiyle çok daha kolay şekilde çözüldüğüne defalarca kere şahit olmak, bir arkadaşımın sıkıntısı çare olmaya en azından aracı olabilmek, benim için Askıda Eskiz'in paha biçilemez güzelliklerden yalnızca bir kaçıydı. İlerleyen zamanlarda ekip olarak şöyle bir ilke benimsedik; her dönem için Askıda Eskiz'i devraldığımızdan çok daha iyi işleyen, daha faydalı bir versiyonuyla bizden sonrakilere bırakmış olmak ve devralan arkadaşlarımıza bu bilince Askıda Eskiz ile birlikte devretmek. Zamanla pek çok şehirden mimarlık fakültelerinden malzeme yardımında bulunmak isteyen ve malzeme ihtiyacı olan insandan mesajlar aldık, ki bu da aslında Askıda Eskiz'in ne kadar elzem bir oluşum olduğunun göstergesiydi.

Peki neden her mimarlık fakültesi çatısı altında farklı formlarda, farklı işleyişlerde birer Askıda Eskiz olmasın?

Elbette ki olabilir. Özellikle gençlerin sayısız sorunlarla karşı karşıya olduğu bu dönemde, bizlerin; bu gençliğin her daim ümitvar bireyleri olarak, tüm bu kaygıların içinde birbirinin destekçisi olduğu, birbirine yeri geldiğinde bir cetvel uzattığı, yeri geldiğindeyse omuz olduğu, nice Askıda Eskizlerin haberlerini aldığımız o güzel günleri en kısa görmek temennisiyle, tüm arkadaşlarıma sevgilerle...

Serkan AKIN

Mimar

Nedir bu mimar düşmanlığı

Bir mimar olarak tanıştığımız herkesin iç mi dış mı sorusuna cevap veremedik yıllardık.

Ya da eli betona, tuğlaya ya da herhangi bir inşaat malzemesine değen birinin birkaç gün sonra artık ben de mimar oldum sözünü hep olumlu yorumladık bugüne kadar.

Müteahhitlerin hızlı inşaat yapmaları da hep olumlu karşılandı ülkemizde. Türk müteahhitleri dünyada çok iyi işler yapıyor, inşaat işini çok iyi biliyorlar, tüm detaylara hakimler diye.

Ne güzel, insanımız iş öğreniyor, öğrendikçe de binalar ve şehirlerimiz daha güzel olacak zannettik hep bu olumlu bakış yüzünden.

Ama hep bir şeyler içimizi kemirip durdu bu şekilde.

Çünkü bu sorular, hızlılık, uyanıklık, hep mimarlık meslek alanımıza müdahaleydi aslında.

Okulu bitirirsiniz, şantiyede ilk gününüz, ustalar alaya alır, dalga geçer, sürekli bir espri ve aşağılama tavırları.

İş ararsınız, yüzünüze bakan yok.

Staj yeri ararsınız, yardımcı olan yok.

Kamu kuruluşuna gidersiniz, mesela belediyelere. Hep aynı soru "kime geldiniz"

İmar müdürlüğündeki memurların yüzündeki tavır "niye geldin ki" şimdi isim var

sonra gel.

Bazı belediyelerde duvardaki kâğıtta şöyle yazar "proje takipleri öğleden sonra". Sabah gidersen işini çözemezsin. Ertesi gün bir daha git işin yoksa.

Hele proje tashihleri var ki sormayın. Memur sanki başınızdaki hoca. Bu olmamış, şunu değiştir, onu düzelt, bugün bakamam, bir hafta sonra gel.

Ama aynı olumsuz tavrı mal sahibine göstermezler memur arkadaşlar. Aynı soruyu mimara farklı, mal sahibine farklı cevaplar ve sizi mal sahibine karşı açığa düşürürler. Çünkü amaçları o projeyi piyasada ortak oldukları mimara pas etmektir.

Kamudaki yöneticilerin proje ihalesi öncesi müelliflik haklarını peşinen devreden taahhütname imzalatması ise başlı başına bir zulümdür, mimarlar ve eserleri için.

Tüm bu olumsuzluklar üst üste bindikten sonra bir de evlerin ve şehirlerin estetik yoksunu halleri için mimarlar suçlanmaz mı tam bir saçmalık.

Siz hem mimarın yetki, hak ve sorumluluk alanlarını yok sayın hem de oluşan rezalet için sadece mimarları suçlayın. Pes doğrusu.

En son 2017'de çıkan tip imar yönetmeliğinde mimarların her türlü çalışma ilkesini belirleyen en temel metinde bile mimarın tasarımını içinde **inşaat mühendisi, peyzaj mimarı, sanat tarihçisi, şehir plancısı ve harita mühendisinden oluşan estetik kurula** beğendirme zorunluluğu getirilmişti.

Ayrıca mimarlar için çok önemli hatta başat unsur olan "tip imar yönetmeliği" mimarları mesleğini icra ederken merkeze koyan değil birçok cümlede mühendisten sonra adı geçen edilgen bir şekilde tanımlamaktadır.

Bir aralar yıllardır mücadele ettiğimiz ve inşaatların projesine uygun şekilde yapılmasını sağlamaya çalıştığımız bir ortamda mimara ve projeye önem vermenin, ehemmiyet göstermeyen uyanık ve şark kurnazı tavrın sonucunda, "bürokrasi çoktu o yüzden imzaları kaldırdık" diyerek ruhsatlarda müelliflik sorumluluğunu taşıyan imza sütunu, TS 8737 numaralı inşaat ruhsatını düzenleyen formda kaldırılmıştı.

Her şeyin elektronik olarak hızlanması başka bir şey. Bir sürecin tanımlanması ve tamamlanması için ıslak imza barındırması başka bir şey olduğu halde.

Sanki bürokrasi, projeleri çizen mimarlar tarafından üretiliyor ve işi onlar yavaşlatıyormuş gibi.

Belediyelerin imar müdürlüklerinde, eski eserlerin restorasyonları için ilgili kurullarda, muhtelif evrakın havalesi için bilumum kamu kuruluşunda bekleyen biz mimarlar, bürokrasi oluşturuyor diye haksız yere imzası elinden alınan yine bizler.

Vatandaşın ve ilgililerin gözünde zaten itibarı olmayan mimarlık ve mimari proje hizmetleri bir de bu işlemlerle daha bir ayaklar altına alınmıştı.

Bir şey daha var ki ilgili ruhsat belgesin-

de mimarın imzasının olmaması sorumluluğunu da ortadan kaldırmıyordu.

Bu durumda proje müellifi mimar söz konusu inşaat sürecini nasıl takip edecek belli değildi maalesef.

Anlamanın ve izah etmenin imkânsız olduğu bu durum, gelen tepkiler üzerine yeniden eski ve doğru olan uygulamaya geri dönülerek düzeltilmiş oldu.

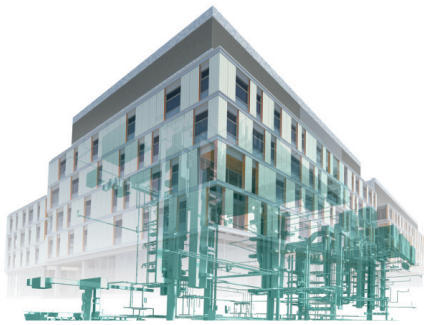
Bu kadar sitemden sonra olaya bir de tarihi malumattan bakalım.

Çok sevdiğimiz ve övündüğümüz Osmanlı Devleti döneminde de durum pek farklı değil maalesef.

O dönemde yapılan binaların girişlerinde yapının banisini yani yaptıranını ve diğer bilgileri içeren kitabelerde mimarının ismi pek az zikredilirdi.

Mimarlar, banisinin genel kararlarının dışına çıkamaz ve yetkileri sadece binanın genel tasarımı ve inşaatına dönük olurdu. Bu süreçte fazlasıyla baninin etkisinde görev yaparlardı.

Mimar Sinan'ın döneminde en fazla ücret alan mimar olarak 55 akçe yevmiye aldığını biliyoruz. Aynı dönemde inşaatlarda çalışan ustalarla aynı, 8 ila 12 akçe yevmiye alan mimarlar vardı. Düşünün o koca eserleri yapan mimarlar gündelik yevmiyeleri ile bu hizmetleri veriyordu.

Mimarlar teknik zorunluluktan kaynaklanan meseleleri banilere izah etme imkânı bile bulamazdı.

Ömürleri mıstar tahtasında bina tasarlamak ve zira kare üzerinden maliyet hesabı yapmakla geçen Osmanlı mimarlarının sadece adlarını anıyoruz bugün.

Mimar Sinanlar, Mimar Hayrettinler, Sedefkar Mehmet Ağalar,
Mimar Davut Ağalar ve benzerleri.

Bir de Osmanlı döneminde bilinen kayıtlarda geçen ilk mimar Hacı Ali vardır. Hicri 750 senesinde (miladi 1349) İznik'te Hacı Hamza Kümbetini yapmış. Yapının banisi de Hamza İbni Erdemşah.

Yakın tarihli başka bir belgede Hicri 777 (miladi 1375) senesinde ise 1. Murad'ın yaptırmış olduğu Ankara Murad Hüdavendigar Köprüsünün (Çankırı Kapı köprüsü) **Mimarı Hacı İbni Musa** vardır.

Adları pek bilinmeyen, bilinse de sadece sözle itibar edilen, fiiliyatta baninin etkisinde çalışmak zorunda olan mimarlar da kendilerine aşağıdaki lakapları takmışlar tarih boyunca.

Mimar **Amelî**
Benna
Fakir **Aciz**
Köle
Aziz **Hakir**

1848 yılında Nafia Nezareti'nin kurulmasıyla başlayan mesleki kayıpların 200 yıldır telafi edilemediği bir meslek ortamında önce meslek barışı ve dayanışması içeren bir tavırla: gelenek, disiplin ve itibarımızı geri kazanarak yetki, hak ve sorumluluklarımızı idrak edeceğimiz bir meslek hayatı ümidiyle...

AYNI ANDA ON BİR PROJE

Aksay projeleri her zaman iyi bir yatırımdır.

MARAS
LOFT

NEVBAHAR
KARADENİZLİ

BANKO

AKMERKEZ

gölneva
kavutları

BATİ YAKASI

DOĞU YAKASI

PASTORAL
EVLERİ

LOTUS
proje

NETWORK
Yeni Nesil Ofis

KUZey YAKASI
BİR DOĞU MİLLİYATİ

Mimar Sinan Mh. Alaeddin Özdenören Cd. Şenel Apt. No:7/B • Onikişubat/Kahramanmaraş/TÜRKİYE

t+90 344 215 41 42 • f+90 344 215 41 44

info@aksayinsaat.com.tr • www.aksayinsaat.com.tr

Tavernaküler nedir?

MİMARLAR ODASI

Bültenin ismi olan **"Tavernaküler"** iki farklı kelimenin **"taverna"** ve **"vernaküler"** kelimelerinin harmanlanması ile ortaya çıkmıştır.

Taverna kelimesi köken olarak Yunanca lokanta sözcüğünden alınmıştır. Latince olarak ise taverna han yolculuğunda hizmet eden yemekhane anlamına gelmektedir ve mimari bir mekânı temsil etmektedir.

Vernaküler kelimesi Fransızca kökenli olup, yerli halka özgü olan anlamına gelmektedir.

Mimarların işi tasarımı herkesin anlayacağı şekilde temsil etmektedir.

Bunu sadece çizimle değil, kavramlarla da oynayarak yapabiliriz.

Bu bağlamda sinestezi olayını bu şekilde kelimelerle yapmak, bültenimize isim verirken de başvurduğumuz bir yöntem oldu.

Bültenimizin isminin bu şekilde şehrin mutfağındakiler **"TAVERNAKÜLER"** olmasına karar verdi.

